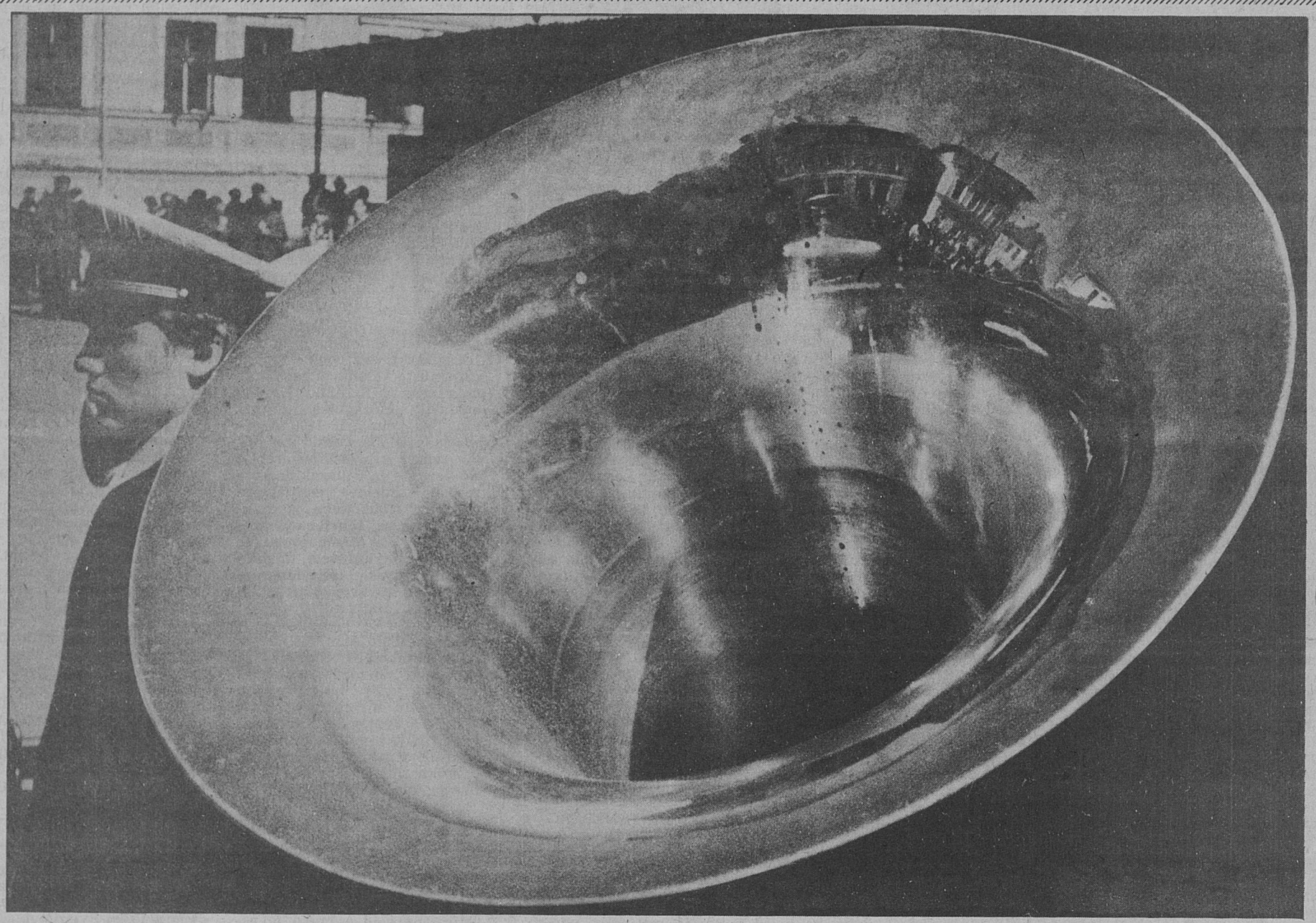
EDASI

TARTU PÄEVALEHT

Nr. 102 (12 229) Teisipäev, 1. mai 1990 Ilmub 1948. a. maist. Hind 3 kop.

Targad ja põhjalikud inimesed on välja uurinud, et vanimad teated eestlaste laulmise ja pillimängimise kohta on eesti sõjameeste laulmisest ja tantsimisest öises laagripaigas enne lahingusse minekut.

Missugused võisid olla eestlaste esimesed pillid? Tartu auväärne orkestrijuht Aadu Regi: küll need ikka sikusarved olid. Aga kes andis esimesena eesti mehele kätte vabrikus tehtud puhkpilli, millal ja kus see juhtus? Vastus ei sisaldanudki midagi ootamatut kaugest esiajaloost. Need olid Adam Jakobson, Carl Robert Jakobsoni isa Tormas ja David Otto Wirkhaus Väägveres.

Kust hankisid rahvakooliõpetajad talupoegadele kalleid vaskja puupille? Euroopast, Saksamaalt. Ja kust nendel see huvi ja kiusatus peale tuli? Kes teab, otsiv vaim uitab ja otsib alati maailmast uudiseid.

Ajalugu pidi tagasi kõndides on jõutud tõsiasjani, et siin meie mail kõlas aerofon, s.t. puhkpill üldse esimest korda kirikus, hernhuutlaste jumalateenistusel.

... Eestlane ise laulis ja mängis meelsasti jaanitulel, kiigeplatsil ja pulmapeol. Looja on ju loonud inimsoo väga mitmekesise. Põlvest põlve sünnib selliseid, kes peale musklite kasutamise, söömise, joomise ja magamise tahavad veel midagi muud — mõtiskleda ja meeleolutseda, oma ümbrust täiendada ja tõlgitseda. Muutuda ja muuta. Eriti kevadel. Kevad mõjub nii noorele kui vanale, linnule ja loomale. **«Nii palju naeru, linde, lilli't hoi! Ja päikest, meeletumalt päikest,»** on hüüdnud Henrik Visnapuu. «See aasta tuleb kevad teisiti ja teisiti, see aasta teisiti...»

«Tartu kultuurikevad» ei sarnane samuti ühegagi eelnenust. Seekordne algab tuleval laupäeval energiliselt ja optimistlikult, kaugele kostva mürtsuga. Orkestrite paraadiga. «Tartu kevad» algab puhkpillimuusikapäevadega. Tuleval laupäeval kell 12 marsivad orkestrid Riia mäest alla Raekoja platsile. Tartu linna puhkpilliorkester on seks korraks enda ümber koondanud kümmekond mänguseltskonda. Nimetame esimesena Iirimaa Limericki linna «Boherbuoy Brass and reed band'i». Nende siinolek on meie linna puhkpilliorkestri Limerickis esinemise järellainetus. Kahe sõpruslinna järjekordne käesirutus. Ülehomme jõuab Limericki «Brass and reed band» Tartusse.

Aerofon ehk puhkpill on läbi sajandite olnud tähtsate juhtumite ja sõnumite kaaskuulutajaks. Kui Makedoonia Aleksander saabunud sõjaretkelt võiduga tagasi, siis kuulutanud tema tulekut ilmatupika suure lehtriga pronksist sarv, mille toru keskele tugi alla pandi. Sarvehüüd kaikunud 14 staadioni taha...

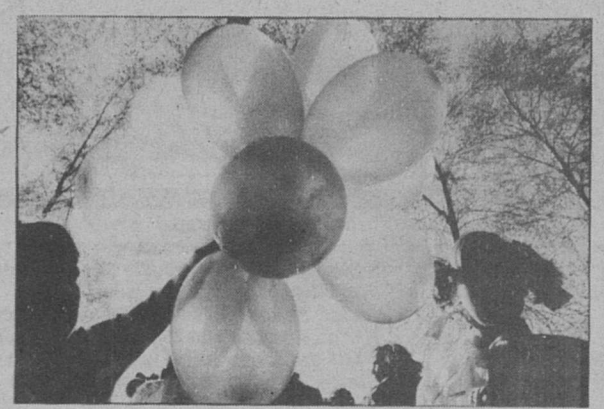
Meie kodulinnas kuulutavad «pasunad» kevade võitu, kauni maikuu algust, tervitust tartlastele.

ENE PUUSEMP

Ülo Soometsa ja Meelis Loki fotod

KODUSÕDA AMEERIKA MOODI

Ei poliitiline, territoriaalne ega ka usuline separatism ole maailmas niivõrd uus nähtus, et võiks sellise fenomeni esmatähendamise au jätta perestroika ja glasnosti vaimsele isale. Kahtlemata on vastavate näidete hulgas ulatuslikem ja kujukaim ameerika rahva traagiline puhastustuli — Kodusõda Põhja ja Lõuna vahel aprillist 1861 kuni aprillini 1865.

Kriis algas kahe põhimõttelise vastasseisu, orjapidamise pooldajate ja vastaste vahel.

Orjapidamise ümber tekkinud pinged olid täiesti selgelt polariseerinud Ameerika poliitilised jõud. Kuri vaim, mille olemasolust oldi teadlikud mõistagi varemgi, lasti välja 1854 Kansase-Nebraska aktiga. Akti sisu oli lühidalt orjapidamise seaduslikkuse üle otsustamise jätmine kohalikule võimule.

Selleaegse Ameerika poliitiline suurkuju «Väike Hiiglane» Stephen A. Douglas, kes oli Territooriumide Komitee eesotsas, võttis konflikti lahendamiseks kasutusele neutraalse tee. Kui üks äärmus nõudis Kongressilt orjanduse keelamist ja teine toetamist, siis Douglas pidas paremaks teha samm mõlemale poole, mis võrdus ja võrdub alati paigalseisuga. Abraham Lincoln ütles aastal 1858, olles just ilmunud Ameerika poliitilisele areenile: «Ma usun, et see valitsus ei jää püsima, mis on poolenisti orjanduse poolt ja poolenisti vastu.» Muide, Lincoln kandideeris siis Illinoisi senaatori kohale, saades veel esialgu lüüa samalt Douglaselt.

Sündmuste keskpunkt jäi 1860. aasta presidendivalimisteni Kansasesse, kus langesid ka kriisi esimesed inimohvrid. Demokraadid ei saanudki üle parteisisesest lõhenemisest ja nii esitati vabariiklasest Lincolniga konkureerima kaks kandidaati — John C. Breckinridge ja Douglas.

Lincolni selge võit pani Lõuna valiku ette, kas jääda ootama uue presidendi eeldatavaid samme orjapidamise vastu või kuulutada end kohe sõltumatuks ja iseseisvaks territooriumiks. Selgust polnud kuni Lõuna-Carolina avalduseni 20. detsembril 1860, milles kuulutati osariik sõltumatuks kõigist teistest osariikidest ja territooriumidest. Seega oli Lõuna-Carolina aru pidanud terve ... ööpäeva. Eeskujule järgnesid Georgia, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana ja hiljem Texas. Veebruaris 1861 kuulutati välja Ameerika Konföderatsioon, mille presidendiks sai Jefferson Davis.

Lincoln ei tormanud oma valitsusaja esimestel kuudel lahingusse, veel oli võimalus rahulikuks dialoogiks. Tema seisukoht oli selline, et kui sõjal on määratud puhkeda, siis vaid Konföderatsiooni algatusel. Ka siin andis tooni Lõuna-Carolina, sundides alistuma Fort Sumteri, ühe viimastest valitsusvägedele jäänud kindlustustest. See oli märgiks Lincolnile, et on aeg hakata vägesid koguma ja valmistuda Lõuna sadamate blokaadiks merelt.

Lincoln võitis Kodusõja sissejuhatuse ülekaalukalt ja seda nn. piiriosariikide (Põhja ja Lõuna vahele jäänud valdavalt orjandust soosivad osariigid) küsimuse eduka lahendamisega. Piiriosariigid väljendasid oma meelsust mitmeti: Virginia, Põhja-Carolina, Arkansas ja Tennessee keeldusid alustuseks saatmast vägesid Washingtoni käsutusse ja asusid peagi Konföderatsiooni poolele. Kentucky ja Missouri keeldusid samuti Lincolnile vägesid andmast, kuid samas jäid oma kuuluvuse suhtes kõhklevale seisukohale. Eriti huvitav oli Marylandi otsus: vägesid lubati vaid Washingtoni kaitseks, kuid mitte võitlema Lõunasse. Delaware oli ainus orjaosariik, mis jäi Washingtonile lojaalseks.

Siis asus tegutsema Lincoln. Kasutades ära aprillis 1861 tekkinud rahutusi Baltimore'is, Marylandi keskuses, kus ägedamad Konföderatsiooni pooldajad norisid tüli Washingtoni suunduvate valitsusvägedega, saatis ta sinna kindla ülesandega väeüksused. Kehtestati sõjaseisukord, areteeriti osariigi valitsus peaaegu täies koosseisus ja nii oligi Lincolnil esimene võit ilma Konföderatsiooni vägedega kokku puutumata käes. Sama valem toimis vähe aega hiljem ka Missouris, kust Washington ammutas lõpuks kolm korda suuremat lisa oma vägedele kui Lõuna.

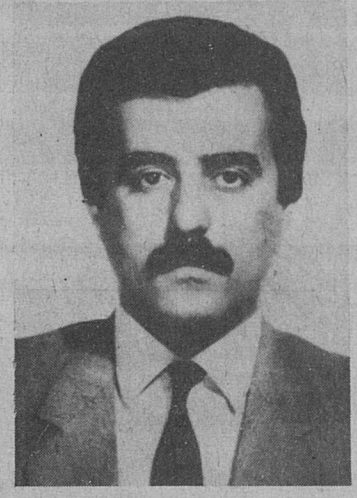
Kuigi suve alguses tunnistasid nii Lincoln kui Davis Kentucky neutraliteeti, pidi sellest osariigist saama Kodusõja verevalamiste põhiareen. Septembris oli ka see keskne ala Washingtoni kontrolli all. Novembris kangutas Lincoln Virginiast lahti Lääne-Virginia (sai osariigiks 1863). Nii oli Lincoln enne sõjategevuse tegelikku algust viinud rindejoone vastase eelpositsioonide taha.

Lõuna samal ajal valmistus kaitsma oma värsket iseseisvust. Majanduspotentsiaali hinnati piisavaks, loodeti Inglismaa ja Prantsusmaa liitlasabile ja usuti West Pointi parimatesse vilistlastesse eesotsas Robert E. Leega. Laias laastus ei vedanud alt vaid legendaarne Lee. Tänu Lee edukatele aktsioonidele hakati 1862. aasta hilissuvel Londoni võimukoridorides rääkima vajadusest tunnustada ametlikult Konföderatsiooni ja mõjutada Washingtoni rahuläbirääkimiste suunas. Leel jäi võidumarsist Washingtoni puudu väga vähe.

Ühendriikide Lõuna on alati olnud midagi rohkemat kui ühe suurriigi geograafiliselt määratav osa, Kodusõtta puutuvat seal mitte niivõrd õpitakse ajalootundiges, kuivõrd mäletatakse.

AIN HINSBERG

EHTIBAR MAMEDOV

Lühike elulugu.

Sündinud 1955. aastal Bakuus. 1978. aastal lõpetas Bakuu Riikliku Ülikooli ajalooteaduskonna. Töötas sealsamas NSV Liidu ajaloo kateedris õpetajana. Abielus, kahe lapse isa. Aserbaidžaani rahvarinde juhatuse liige selle moodustamisest alates.

Bakuu veretöö ja sellele järgnenud infosulg ning N. Liidu keskpressi poolne Bakuu sündmuste valelik tõlgendamine sundis ARRi liidrit E. Mamedovit Moskvasse sõitma ning 24. jaanuaril 1990 Aserbaidžaani alalises esinduses läbi viima pressikonverentsi Nõukogude ja välisriikide korrespondentidele eesmärgiga tõmmata Nõukogude ja maailma üldsuse tähelepanu toimunule. E. Mamedov andis Bakuu sündmustele täieliku ja objektiivse iseloomustuse ning nimetas ära kuritegeliku aktsiooni süüdlased.

Ööl vastu 25. jaanuari tungisid Aserbaidžaani esindusse relvastatud KGB töötajad, solvates ja ähvardades hoones viibijaid, kelle hulgas oli ka NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuid. Teatavasti on liiduvabariikide alaliste esinduste õiguslik staatus võrdsustatud diplomaatiliste esinduste staatusega, nende puutumatus on kinnitatud 1961. aasta Viini konventsioonis «Diplomaatilistest suhetest». Sissetung ja pogrommi korraldanud KGB töötajate toiming, millele järgnes esinduse töötajate seadusevastane vahistamine, on Aserbaidžaani NSV suveräänsete õiguste pretsedenditu rikkumine.

Selle aktsiooni tulemusena vahistati ka E. Mamedov, kellele ei esitatud mingit süüd.

Nõukogude valitsus, kes on alla kirjutanud Helsingi ja Viini lepingule, kes kavatseb 1991. aastal Moskvas korraldada rahvusvahelise inimõiguste konverentsi, kes on kuulutanud end demokratiseerimise ja uue mõtlemise poolehoidjaks ning õigusriigi rajajaks, eirab tegelikult omaenda seadusi, rahvusvahelisi õigusnorme.

Aserbaidžaani NSV Teaduste Akadeemia presiidiumi ühiskondlik komisjon (esimees Aserbaidžaani NSV TA kirjavahetajaliige R. Rizajev, aseesimees Aserbaidžaani NSV TA kirjavahetajaliige O. Narimanbekov, liikmed Aserbaidžaani NSV TA kirjavahetajaliige M. Melikov ja õigusdoktor prof. M. Aleskerov) korraldas 340 rahvamajandusettevõttes ühiskondliku arvamuse küsitluse, millest võttis osa 201 000 inimest.

Komisjon märgib, et üldsus mõistab Bakuus seadusevastaselt kehtestatud eriolukorra ja rahumeelsete isikute mahalaskmise teravalt hukka ning nõuab Aserbaidžaani demokraatliku liikumise juhi Ehtibar Mamedovi viivitamatut vabastamist.

Aserbaidžaani üliõpilased väljendavad nende sündmuste hindamisel solidaarsust ning nõuavad Bakuu ülikooli õppejõu Ehtibar Mamedovi viivitamatut vabastamist KGB vahi alt ja uurimise lõpetamist.

Vahistades E. Mamedovi taolisi Aserbaidžaani ustavaid poegi, hävitavad Liidu võimud aserbaidžaani rahva viimse usu Moskvas alustatud perestroikasse ja glasnostisse.

Ülaltoodule toetudes ning õiglusele ja humaansusele lootes nõuab aserbaidžaani rahvas

VABADUST ASERBAIDŽAANI RAHVA ÕIGUSTE EEST VÕITLEJALE EHTIBAR MAMEDOVILE.

ALMAZ JESTEKOV

20

Paljud kargajad polnud üle piiri jõudnudki ja võeti kinni enne okastraataiani jõudmist. Oli palju lihtsameelseid, kes hakkasid eeluurimise all olles avameelitsema, mis nad oleks välismaal ette võtnud. Mäletan Olennikovi-nimelise mehe jutustust. Ta oli tabatud kaks kilomeetrit enne Türgi—Nõukogude piiri. Hakkas KGBle rääkima, mis ta kavatses läänes ette võtta: tööle minna «Ameerika Häälde». KGBle sellest piisas. Võeti arvesse mehe puhtsüdamlikku ülestunnistust ja anti «ainult» 10 aastat. Süüd kergendavaks asjaoluks peeti seda, et tegelikult polnud ta piiritsoonini jõudnudki. Taksojuht, kellele mehe käitumine kahtlane tundus, sõidutas Olennikovi Batumi linna KGBsse. Süüd raskendavaks asjaoluks peeti seda, et kargaja seljakotist leiti atlasest väljarebitud Gruusia NSV kaart. Olennikovist sai 37. laagri nuhk. Tõsi küll, mitte eriti nupukas. Ei olnud ju ka kinniminek eriti nupukas.

Nõukogudevastase süüdistuse alusel kinnimõistetutest tean ma ainult kahte meest 36. laagrist, kes valisid «vabatahtliku abilise» tegevuse. Need olid Juri Zalepa ja Mihhail Monakov — esimene Žitomirist, teine Odessast. Mõlemad olid juba eeluurimise ajal KGB võrkudesse langenud. Murtud vaimuga inimesed, keda inimlikult isegi haletseda võis, kui nad oma vaimunõrkuses kaasvangidele halba poleks teinud. Neil oli raske, sest kaaslased vältisid mõlemaid.

Laagri julgeoleku superagendi paljastamine

Aprilli lõpul 1982 toimus 37. laagris suursündmus, mis veel väga kaua poliitilistele vangidele kõneainet pakkus. KGB agendina paljastati Vladimir Sverdlov — mees, kes aastate vältel väga osavasti julgeoleku teenistuses tegutsedes oli suutnud palju kurja teha.

Kahtlused V. Sverdlovi suhtes tekkisid juba aasta varem. Siis, kui KGB korraldas tema abil provokatsiooni armeenia rahvuslasele Paruir Airikjanile. Airikjan oli poliitlaagreis saanud oma põhimõttekindlusega lausa legendaarse kuulsuse. Talle tehti KGB poolt mitmeid ettepanekuid, et ta kirjutaks emigreerimisavalduse ja lubati siis kohe laagrist vabastada ja läände saata. Paruir keeldus. Armeenia KGB ei tahtnud aga meest mitte mingil tingimusel kodumaale lasta, sest kardeti, et ta seal midagi väga suuremastaabilist korda saadab. Airikjan oli üks Armeenia Ühinenud Rahvuspartei loojaid ja see partei oli võitluses punarežiimiga küllalt aktiivne. Julgeolek püüdis AÜRi purustada, kuid väga raske oli põrandaalustele võitlejatele jälile saada. V. Sverdlovi ja P. Airikjani üle korraldati laagris kohus. Neid süüdistati salajases sidepidamises armeenia vastupanuliikumisest osavõtjatega ja altkäemaksu andmises laagri personalile. Sverdlovi organiseerimisel oli loodud sidekanal Armeeniaga ja see funktsioneeris ühe laagri tootmistsehhi meistri kaudu. Airikjan toimetas laagrist kirju välja ja tema armeenia sõbrad andsid nende kättetoimetajaile hüvituseks mitmesuguseid esemeid ja raha. Raske on arvata, kas kogu mäng oli KGB poolt organiseeritud või tegutses V. Sverdlov mingitel kaalutlustel omapäi. Tema oli aga see mees, kelle abil julgeolek kogu loole jälile sai. Korraldati kohus ja P. Airikjan sai 3 aastat juurde, Sverdlovile määras kohus 2 aastat. Ka kohtumäng oli oskuslikult läbi viidud. Eeluurimise ajal oli V. Sverdlov andnud «puhtsüdamlikke» ülestunnistusi Airikjani vastu, kohtu aegu aga rääkis teist juttu. Nagu üsna tavaline sovjeti kohtupraktikas: — võeti arvesse neid tunnistusi, mis süüd tõestasid ja Sverdlovi kohtus räägitud jutt jäeti tähelepanuta. Et Sverdlovile samuti karistus määrati, see tegi asja segasemaks ja mõnigi mees hakkas arvama, et ju ta ikka aus mees on, ainult nõrga vaimuga. Mängu kõrget taset näitab seegi, et Vladimir Sverdlov sokutas dissidentide abil läände kirja, mis ilmus ka New Yorgi vene pagulaslehes «Novoje Russkoje Slovo». Seal selgitas ta oma tegusid ja seisukohti ning nimetas end juudi rahvuslaseks: *

End nõnda nimetanud Sverdlov hakkas 37. laagris sõprust sobitama vene õigeusu kiriku vaimuliku Gleb Jakuniniga. Venelasest vaimulik oli väga kergeusklik mees. Meie, tema sõbrad, hoiatasime sõpruse eest Sverdloviga, aga mingitel kaalutlustel ei tahtnud isa Gleb meid kuulata. Jakunin oli laagris üks autoriteete ja me otsustasime end tema asjadesse mitte segada. Mina otsustasin Sverdlovi kontrollida.

Ühe järjekordse läbiotsimise ajal sosistasin Sverdlovile usalduslikult kõrva, et mul on ära peidetud üks väga tähtis eestikeelne dokument. Läbiotsimise lõppedes läksin oma öökapi juurde — paber oli alles. Rääkisin kohe uudisest ka juudile. Mendid lahkusid magamisbarakist, Sverdlov nende järel — peldikusse. Varsti tulid läbiotsijad tagasi ja kohe minu öökapi juurde, ning viisid «kahtlase» paberi kaasa. Minu ja mu sõprade kahtlused leidsid kinnituse..

---

* Paruir Airikjan vabanes 1987. a. alul. 1988. a. alguses arreteeriti ta seoses Mägi-Karabahhia sündmustega uuesti ja saadeti NLst välja. Elab Los Angelesis ja on organisatsiooni «Demokraatia ja Iseseisvus» esimees (see org. on NL rahvaste vastupanuliikumiste läänes elavate esindajate ühendus).

(Järgneb.)

EDASI

Toimetus: 202 400 Tartu, Gildi 1, pk. 63.

Peatoimetaja Mart Kadastik. Tegevtoimetaja Vahur Kalmre ja sekretariaat 3 33 53, majandustoimetus (juhataja Hannes Tamme) 3 33 52 ja 3 33 51, poliitikatoimetus (juhataja Ivar Kostabi) 3 16 20 ja 3 38 75, kultuuri- ja haridustoimetus (juhataja Ivi Drikkit) 3 29 23 ja 3 14 48, uudistetoimetus (juhataja Raimu Hanson) 3 30 75 ja 3 20 70, kirjadetoimetus (juhataja Andrus Esko) 3 30 75, "Herilane" 3 33 48, sporditoimetus 3 16 20, keel ja korrektuur 3 35 34, kuulutused (9.30-14) 3 45 44.

Ilmub 6 korda nädalas. Majandav firma "Postimees", Tartu, Gildi 1, telefon 3 12 13. Arveldusarve Tartu Kommertspangas 1345111.

Õpitud abituse sündroom

⊙ Mida võtta eeskujuks vabariigiaegsetest rahaasjadest ⊙

Iga tartlane on linnale 200 rubla võlgu, teatas «Edasi». Seda pole palju, aga **laenu** võtmise asjaolud tunduvad kõrvalseisjale kahtlased. Jääb mulje, et volikogu on lasknud linnavalitsusel ennast ninapidi vedada. Tartu linnavalitsusel näib olevat sama õpitud abituse sündroom, mille all kannatas kunagine täitevkomitee. Laenu võtmine on mujal maailmas tavalisemaid eelarve tasakaalustamise mooduseid, kuid kulusid, mida laenu arvelt tehakse, ei maksaks panna ühte patta korraliste tulude arvelt tehtavate kuludega. Pealegi ei ole laen ainus defitsiidi katmise moodus. Nimetada võiks veel kulude vähendamist, maksude suurendamist ja uute maksude kehtestamist ning linna varade realiseerimist. Tuleb aga kohe märkida, et kulude vähendamiseks puudub praegu stiimul ja maksustamiseks seaduslik alus. Munitsipaalomandiga on aga asjad täiesti segased, aeg ei ole küps ettevõtluseks ega varade peremehelikuks majandamiseks. Valitsuselt raha juurdenõudmiseks on aeg küps alati.

Kui siiski tõsiselt kaaluda **kulude vähendamise võimalusi,** siis neid ju leidub.

Meie suure kodumaa kõikide tasandite eelarvetes on aasta-aastalt kasvanud nn. rahvamajanduse finantseerimise kulud. Kohalikus eelarves on nendeks kulud elamu- ja kommunaalmajandusele. Rajoonideaegseis kohalikes eelarvetes, mis moodustasid ühe osa vabariigi koondeelarvest, oli nimetatud kulude osatähtsus 5—10% rajoonides ja 20—30% linnades. Selles ei ole arvestatud riiklike kapitaalmahutuste finantseerimist (5—30%), mis on samuti elamu- ja kommunaalmajandusega seotud.

Et Eesti valitsus saaks välja tulla patiseisust, kuhu kohalikud omavalitsused teda kipuvad panema, tuleks resoluutselt loobuda ülalnimetatud kulude tavaeelarvelisest finantseerimisest. **Las kohalikud omavalitsused otsustavad, kuidas nad oma varasid** (k. a. elamufond) **majandavad, kui kõrgele nad üürid ja muud tasud tõstavad, kust hangivad kapitaalmahutusteks krediite.** Teisiti ei saa lahti sellest õpitud abituse sündroomist, mis võib oluliselt süvendada ja pikendada meie praegust rahanduslikku majanduskriisi. Majanduse finantseerimises on suur osa kulusid, mis tuleks asendada otseste toetustega vaesematele elanikele. Üldkokkuvõttes aga võimaldaks see siiski kulusid vähendada.

Tänane Eesti on mõneti sarnane sajandi alguse Eestiga. Olime siis impeeriumi provints, kus oli hästiarenenud põllumajandus, toitsime Petrogradi. Paljud tööstusettevõtted (laevaehitus, metallitööstus, tekstiilitööstus) sõltusid tugevasti impeeriumi turust, sõjaväest, ekspordist ja impordist. Oma kaubandus oli kehvalt arenenud, Eesti pangad olid tavaliselt Vene pangaasutuste osakonnad, oma raha ei olnud. Ometi on meil praegu palju raskem jõuda iseseisvuseni kui 70 aastat tagasi. Üheks põhjuseks on see, et siis ei olnud rahva turjal sabandusorganisaatorite väge, mille on välja arendanud nõukogude võim. Mõtlen siin jaotussüsteemi, kuhu kuuluvad arvukate valitsusasutuste kõrval nüüd ka ametiühingute komiteed ja bürood, ülepaisutatud koosseisuga kaubandus, ja kahjuks ka mitmed uute kohalike omavalitsuste struktuuriüksused.

Perestroika käigus on palgad kasvanud eelkõige jaotajatel. Samas on suurenenud ka jaotajate ring ning pikenenud kaupade nimekiri, millele on lootust ligi pääseda ainult siis, kui kuulud jaotajate tsunfti.

Kas olemasolevad struktuurid on võimelised ennast muutma eesmärgipärasteks? Tartu järgi otsustades paistab, et kui muutub ainult ametinimetus (täitevkomitee esimehest saab linnapea), siis varem kohalikus jaotussüsteemis osalenud isikute ring säilitab oma positsioonid selles süsteemis (ametinimetused võivad muutuda). Juurde tuleb aga teatud hulk inimesi, kelle mõtteviis kohandatakse «kohalikele vajadustele» mõne tühise privileegiga või lootusega selle saamiseks. Kitsad olud ei võimalda «täissöönuks saada» ja sellepärast ei leidu neid, kes tahaksid süsteemist lahkuda ning hakata tegelema näiteks ettevõtlusega.

Iseseisvusaja algpäevil üritasid aktiivsed inimesed hakata kiiresti tegutsema. Ka tookord ei olnud veel seadusi, mis oleksid sätestanud riigi ja omavalitsuste varalisi (rahalisi) toiminguid, kuid tsaariaegne mõtlemisviis ei takistanud majanduslikku iseseisvumist nii nagu praegune naturaalse jaotamise süsteem. Ka siis oli turg kaupadest tühi, kuid see soodustas majanduse elavnemist. Ettevõtteid tuli nagu seeni pärast vihma. Hoogsalt arenes ühistegevus. Eestis olid olemas ühispangad, tarbijateühistud, piimaühistud, kindlustusühistud. Riigi iseseisvudes nende tegevus aktiviseerus. Juurde tulid uued ühistegevuse vormid, mis aitasid edendada elu nii maal kui linnas ja leevendasid üldist kapitali nappust. Ühispankade laenude seis moodustas 20-ndatel aastatel umbes 10% laenude üldsummast. Tõsi, Eesti Panga osa laenuportfellis oli isegi 60%.

Sellest ei maksaks järeldada, et ka praegu võiks hakata Eesti Pangalt laenu nõudma ja jätta Moskva käsutusse kohalikud kapitalid (hoiused hoiukassas) ning jätta kasutamata munitsipaalvarade (eelkõige elamufondi) majandamisest tulenevad võimalused. Tuleks vältida viga, mis tehti eelmise iseseisvumise ajal. Eesti Pangale pandi siis liiga suured ülesanded, lisaks marga emissiooni ja stabiilsuse kindlustamisele ka suurtööstuse tegevkapitaliga varustamine (krediteerimine). 1927. aasta raha- ja pangareformini oli Eesti Pank ühtlasi kommertspank. Head sellest ei tulnud. Suur osa laenudest kujunes lootusetuks ja anti hiljem Pikalaenu Pangale üle kui illikviidsed. Ka marga kursi kindlustamisega oli raskusi.

Eeskujuks võib aga vabariigiaegset riigi- ja omavalitsuste rahaasjade korraldust võtta mitmes muus asjas. Kõigepealt selles, et siis **oli välistatud kohalike omavalitsuste olesklemine riigieelarve najal.** Maksud jagunesid riigi- ja kohalikeks maksudeks. Riigimaksudeks olid tulumaks füüsilistelt ja juriidilistelt isikutelt, aktsiisid, tollid jpt. Kohalikud maksud jagunesid kahte rühma: kogukondlikud maksud ning osaja lisamaksud riigimaksudele. Kogukondlike maksude hulka kuulusid peale kogukonnamaksu kinnisvaramaks, trahterimaks, lõbustusmaks, jalgrattamaks, hobuste ja sõidukitemaks, koeramaks, plaanide kinnituse ja revisjonimaks, oksjonimaks, kantseleimaks, laskeriistaloamaks, reklaami- ja kuulutustemaks, turu- ja laadamaks, registreerimismaks haigemajade heaks. Nimetatud maksude aluseks oli linnaseadus. Volikogu otsustas maksude rakendamise. Paljud maksud kehtestati volikogu otsusega (kõnniteemaks, kanalisatsioonimaks, matmispaiga maks jt.). Riigimaksude osa- ja lisamaksudena laekus linna eelarvesse ärimaks, tulumaks, puhtakasumaks ja jahiloamaks. Maksusüsteem oli kirju, kuid tõhus.

Laenu peale linna eelarve ülesehitamine praegu ja pealegi niisuguses ulatuses ei räägi linnavalitsuse majanduslikust mõtlemisest. See on pigem avantürism. Vanasti nii ei tehtud. Näiteks Tallinna volikogu otsustas esimest korda laenu võtta 1928. aastal 200 000 Eesti krooni. See oli laen Linnapangalt vagunite ja lumesaha ehitamiseks kustutuse lõpptähtajaga 1942. aastal. Ka hilisemad laenud olid valdavalt linnasisesed, näiteks 1932. aasta laen aurupesumaja kustutuskapitalist 15 000 krooni trammi tegevuskapitaliks. Tavaline oli, et laenu võeti linna ettevõtte kustutuskapitalist sama ettevõtte vajadusteks, näiteks trammi kustutuskapitalist veereva koosseisu ehitamiseks, rööpalukkude keevitamiseks jne. Volikogule anti täpselt aru, mis otstarbeks laenu on vaja, kust seda saab ja millistel tingimustel.

Tasub meenutada sedagi, et Eesti Vabariigis oli riikliku sektori osatähtsus suur (78% metsast, põlevkivitööstus, turbatööstus, mitmed pangad jpm.), kuid midagi ei majandatud kahjumiga. Vastupidi, riigieelarve sai umbes poole oma korralistest tuludest riigivaradest ja ettevõtetest. **Ka kohalikel omavalitsustel olid ettevõtted ja varad. Ka siin tuldi ots otsaga kokku ja saadi väikest tulu. Järelikult osati majandada.** Osati sellepärast, et volikogu nõudis oskamist.

Eelarve projekt esitati volikogule tasakaalustatult. Eelarve jagunes korraliseks eelarveks (kulud, mis kaeti korraliste tuludega) ja erakorraliseks (kulud, mis oli ette nähtud katta laenudega). Eelarve juurde kuulusid linna kapitalide ning erikapitalide eelarved, samuti linna ametnike ja teenijate koosseisud, palgamäärad ja nendes tehtud muudatused. Eelarve projekti juurde kuulusid ka kõikide linna asutuste ja ettevõtete eelarved, kus olid näidatud tulud ja kulud kolme aasta kohta (eelmise rahandusaasta tegelik, jooksva aasta loodetav ja järgmise aasta projekt).

Millal jõuab Tartu linnavalitsus niisuguse korrektsuseni? Tahaks loota, et leidub noori mehi ja naisi, kes selle aasta suveks-sügiseks väljakuulutatud kursustele Rootsi lähevad ja tagasi tulles linna majanduselu hakkavad korraldama. Kui seadustik omandiseaduse, linna-, maakonna- ja vallaseaduste, maksu-, kontrolli- ja raamatupidamise seadustega täieneb, siis pole ehk linnavalitsusel enam põhjust abitult käsi laiutada, et me ei saa midagi teha, sest Tallinn ei anna meile raha.

ELVI ULST,
ülikooli professor

ESIMENE AVALIK PALJUNDUSBÜROO

Laupäeval avas aktsiaselts «Mobiil» kesklinnas Maaehitustrusti majas Tartu esimese avaliku ja ametliku paljundusbüroo. «Canoni» seadmega suudab Riina Täht suurendada või vähendada originaali üheprotsendilise täpsusega kuni 200%. Maksimaalne mõõt on 297×420 mm (ehk formaat A3). Paljundusmasina on «Mobiil» ostnud omateenitud valuuta eest.

Esimene klient tõi paljundada mõned leheküljed raadioja sideteatmikust ning sai üllatuseks tellimustöö kätte tasuta. Muidu läheb lehekülg maksma eraisikule 18 ja ettevõttele 28 kopikat.

Kliendil ei ole vaja hankida paljunduseks luba. Büroos tuleb vaid täita blankett. kus on näidatud, mitu lehekülge mitmes eksemplaris on tarvis paljundada. Paaris eksemplaris töö saab kätte kohe, mahukama järgmisel-ülejärgmisel päeval.

«Mobiil» tegeleb põhiliselt suure tõstejõuga autokraanade ja ekskavaatorite ning kanalisatsiooniseadmete laenutamisega, samuti tornkraanade montaaži ja demontaažiga. Paljundamine on aktsiaseltsi kõrvaltegevus. Peatselt kavatseb «Mobiil» hakata palgaldama välismaise päritoluga gaasikatlaid.

ENN ANDERMANN

ELEKTRITOOLE ROOTSIST

Tartu sai Rootsist kaks elektritooli. Läinud laupäeval olid need vaadata 7. päevakodu saalis, Kalevi 4, Tartu invaorganisatsiooni näitusel. Väljas oli palju muudki. Tartu invaorganisatsiooni esimees ENN UIGA:

«Rootsist saatis ühisabi suure koguse ratastoole ja muid abivahendeid nii invaliididele kui ka vanuritele. Välja pandi 21 ratastooli, kõik nad on erineva tehnilise teostusega vastavalt meditsiinilisele näidustusele: kas täiskummidega, kokkupandav, sporditool... Kõige unikaalsem on elektritool. Ta töötab akupatareide toitel — 24 volti. Elektri-ratastool on varustatud suunanäitaja ja tuledega, sest on mõeldud kasutamiseks tänavatel. Liikumiskiiruseks on 5 km/t.»

Millal hakkavad tartlased neid vahendeid saama?

«Meie ühingusse astunute abivahendisoovid rahuldatakse pärast näitust. Tartusse on tulnud ligi 200 ratastooli.»

Lisanduvad muud abivahendid, näiteks tarbekärud. «Need on väga erinevad. Seadeldised on kasutaja pikkuse ja raskuse järgi reguleeritavad. Näitusel on väljas ka käimise õppimise seadeldised, karku polegi vaja. Osa asju jääb laenutamiseks. Johtuvalt õnnetusest läheb vaja mitmesuguseid vabivahendeid. Saabunud esemed on rootslaste kingitus, kontaktid tekkisid Eesti Arstide Liidu vahendusel. Abi meie invaliididele on hindamatu.

Meie organisatsiooni residents asub Õnne 3. Dispetšeritalitus töötab iga päev kell 10—16. Pärast lõunat registreeritakse (tel. 7 02 55 ja 7 02 80) kõiki abivajajaid.»

Invaühing kasutab ruumi turvakeskusena. «Taotleme, et keldris asuv tsiviilkaitse varjend jääks laona edasi meie kasutusse, siis saaksid soovijad abivahendid kesklinnast kätte.»

GUNNAR KULDVERE

□ **Elektritooliga sõidab Enn Uiga.**

Meelis Loki foto

TÄHELEPANU, TÖÖTEENISTUS!

Tartu Linnavolikogu tööteenistuskomisjon ootab kõiki tööteenistusse astumiseks avalduse kirjutanud Tartu noormehi 3. mail kell 10 «Vanemuise» kontserdisaali. Seal tehakse teatavaks komisjoni otsus avalduste rahuldamise kohta ja räägitakse, kuidas tööteenistusse minek peaks olema korraldatud.

LINNAVOLIKOGU TÖÖTEENISTUSKOMISJON

☎ 33075

Kirjade toast

PAAR NÄPUNÄIDET

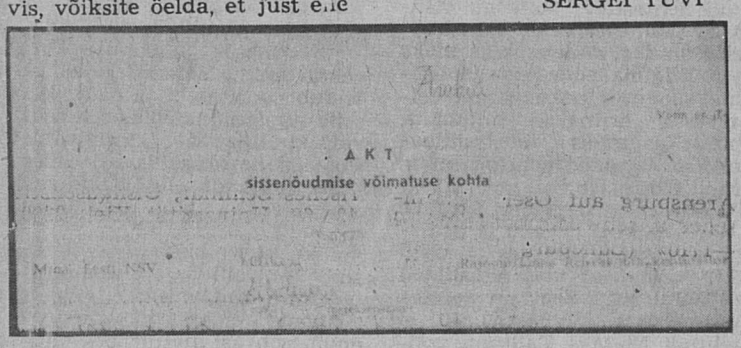
Hiljaaegu sain tähtsa kirja Tallinna kohtust, mis teatab, et 1987. aastal kohtus välja mõistetud summast (138 rubla varastatud televiisori ja lõhutud akna eest) jääb umbes pool saamata. Sest suvilaid rüüstanud kahest mehest on üks kadunud ning vormistati akt, et vanglast vabanenu kadus jäljetult ja kahjukannatanu katsugu ise noormees üles otsida.

Kellel tsiviilisikuist on siis aega ja tahtmist varjunud isiku jälgi otsida, pigem jäägu see mõnikümmend rubla niisama. Arvatavasti ei arva nii ainult mina, vaid teisedki, kellelt midagi varastatud või tulevikus varastatakse. Siit õpetus vargapoistele: kui vangilaagrist lahti lastakse ning manitsetakse tööle hakkama ja kõik kohtus välja mõistetud summad klaarida, siis ei maksa neid sõnu tähele panna. Tuleb kuidagimoodi kolm aastakest mööda saata (selle ajaga täitelehtede jõud aegub). Küsides tööd maal turuvarblasena või mõnes kooperatiivis, võiksite öelda, et just enne või nädal tagasi kadus pass ära, oli lihtsameelselt tagataskus ja nüüd enam ei ole. Aga varsti on uus dokument käes, pildid juba tehtud. Kui hiljem keegi passi meelde tuletab, võib mingi teise udujutuga maha rahustada. Kuud lendavad ruttu. varsti kulub käest aastagi. Ja ükskord olete sealmaal, et võib raha ootajatele träägsa näidata — ei hakka enam paragrahvidega hõlma!

Vaevalt, et riigipolitsei hakkab teiesuguste vastu huvi tundma, eradetektiivid aga olevat kallid palgata. Nii et tasub julgelt proovida. Kõigepealt tuleb muidugi suur summa kokku ajada, väikese raha pärast poleks mõtet ebameeldivusi kannatada.

Oi, vabandust! See oli eksitus. Kirja pandut ei maksa seekord tähele panna — pealinna kohtutäitur lihtsalt eksis, ta ei suvatsenud välja selgitada, et üks suvilavaras istub veel kinni ja teine elab ja töötab Tallinnas. Või ei peagi riigiasutus seda tööd tegema, mis on tema kohus?

SERGEI TUVI

AKT

sissenõudmise võimatuse kohta

JÜRIPÄEVANE ÕPPETUND

on meil nüüd seljataga. Sabat Barclay platsil ja sellele järgnenud sündmused sõjakomissariaadi juures peavad tegelikult meid rõõmustama — tagajärjed, mida vägisi provotseeriti, võinuksid ju olla palju kurvemad.

Meie jõud ning algeline demokraatia on niivõrd haprad, et vaenlastele kättemängitud kaardist oleks võinud saada kogu rahvusliku liikumise lõpp, kohalik Karabahh. Kõigil Eesti pärast muret tundvatel liikumistel tuleks edaspidi hoiduda mõtlematutest sammudest ning lõpuni kavandada ürituste programmid. Omaenese lolluse eest peab tihtipeale kõige rohkem maksma. 23. aprill veel valus ei olnud, kuid ega seal puudu kah suurt jäänud. Kui meie rahvaliikumine on suuteline vaid analoogiliste «ürituste» korraldamiseks ning isehakanud väikefüürerite kummardamiseks, siis pole ta midagi väärt. Andke andeks, sel juhul me pole iseseisvust ära teeninud.

INDREK PETERSON,
üliõpilane

OSAV NIPP KONJAKI JA RAHAKOTI RÖÖVIMISEKS

Oli meeldiv nädalavahetuse hilisõhtu. Kella üheteistkümne paiku ootasin Anne bussipeatuses bussi. Olin tulnud just oma vanaonu poolt, kes oli mulle külakostiks andnud pudeli konjakit. Minu kõrval pingile istus päarikümneaastane noormees, kes N. Liidu riigikeeles kiitis igati Rahvarinde taotlusi, sealjuures palus minult bussipiletit. Kui võtsin taskust rahakoti, et talle piletit anda, haaras ta selle kiire liigutusega ja heitis laia kaarega murule. Ise sööstis vastassuunas. Kui jooksin oma rahakotti võtma, keeras noormees välkkiirelt ringi, jooksis tagasi pingi juurde ja haaras sealt kilekoti minu konjakiga. Kahjuks olid aastad vähemalt poole võrra minu kahjuks, nii et vahemaa kasvas. Kui olime jõudnud ringiga bussipeatusse tagasi. haaras ta murult ka minu rahakoti, lehvitas viisakalt käega ja kadus.

ANTS AUSTA

KES KEDA EKSPLUATEERIS?

Mitmed praegused punaparunid on väga solvunud, kui neile selline hüüdnimi antakse, sest nemad ja nende isad olevat endised represseeritud. Jutt on siiski süsteemile kuulekast kaadrist. Inimene elab seaduste ja eeskirjade järgi. Isiklik saatus, läbielamised ja kannatused ei tee kedagi veel jumalaks. Endine kulak oli tükk maad rohkem peremees kui need meie muidumehed. Ja ega maa nuta sellepärast vähem, kui juht pärineb «õilsast» soost.

Endised ekspluateerijad vahetati välja põhimõttel, et need inimesed, kes ei lähtu isiklikust kasust, on head. Varsti tuli välja, et ka teistel jäi siis kasu saamata. Kasu puges enese tähtsustamise vajadusse, valitsema hakkas keelamise, tõrjumise ja allasurumise «voorus» koos altkäemaksudega ja üksteise mustamisega.

Kes keda omal ajal ekspluateeris, see on veel iseküsimus. Kas mitte sulane peremehe organiseerimisvõimet? Sulane sai oma palga alati kätte, peremehele jäi vahendite hankimise «rõõm». Kui leidus peremehi, kes ajasid taga muid rõõme, linnas lustimajas või kõrtsis-lokaalis, siis seda majapidamist varsti enam ei olnud.

HELMI OTSASON

Meile vastatakse

Kingapoes ikkagi ei ole oma eeskirju

Vastuseks 24. aprillil ilmunud R. Lepa kirjale teatab kaupluse «Pereking» juhataja S. PÕDER:

«Juhtunu arutati kollektiivis läbi kohe samal päeval.

17. aprillil kassas olnud kontrolör-kassapidaja M. Kilgi seletuse järgi oli «musta turbaniga sissesõitnu» esitanud kontrollaparatuuritehase töötõendi, millel oli isiku foto. Selles, et ta ostjalt passi ei küsinud, tunnistab kassapidaja end süüdi.

Kaubanduseeskirjade kohaselt olid müüjad kuni 1. maini kohustatud nõudma ostukaardi puudumisel passi esitamist. Selle nõude rikkumise eest avaldati M. Kilgile märkus, kuid kas oli seal ka midagi muud (mida meie töötaja eitab), niisuguse fakti tuvastamine tagantjärele on võimatu.

Probleemi oleks olnud lihtsam lahendada kohe kohapeal kaasosaliste ja kaupluse juhataja osavõtul. Edaspidi palumegi arusaamatuste lahendamiseks pöörduda kõigepealt kaupluse juhataja poole.»

MÕTLEME VEEL!

23. märtsi «Päevakajas» ja 24. märtsi «Edasis» edastatud teave REPRESSEERITUILE KAVANDATAVA MÄLESTUSMÄRGI RAJAMISEST kutsub esile vastakaid mõtteid. Sügavaim lugupidamine saatusekaaslaste mälestustest otsekui nõuab eesti rahva kannatuste aastate põlistamist tulevastele põlvedele. Teisalt aga — kas saab seda kõike teha nii lihtsustatult, kiirelt, isegi organiseerimatult, sest mingisugust konkurssi mälestusmärgi kavandi saamiseks sisuliselt polnudki. Ei saa ju võtta tõsiselt 20. jaanuaril «Edasi» sabas ilmunud teadet: «Tartu Maakonna Valitsus püstitab NKVD ohvrite mälestusmärgi Tartus, Riia 15 esisele platsile. Kavandeid ootame 5. veebruariks.» Aadress, telefoninumbrid — ja kogu lugu. Aega napilt paar nädalat.

Ka mälestusmärgid on osake meie rahvuskultuurist ja seetõttu võime juhuslike läbimõtlemata taotlustega kasu asemel hoopiski kahju tekitada. Kõnes oleva sümboli asupaigaks on valitud Tartu peatänava, Riia tänava äärne, kus enne sõda kõrgus hotell «Liivimaa». Ega me kavatse ometi kõiki kodulinnas veel pakitsevaid sõjahaavu «ravitseda» mälestuskividega? «Memento» valitud koht on siiski Tartu linna maa-alal.

Tahtmatult tekib küsimus: mida arvab kavatsusest linna peakunstnik, kas kavand on olnud arutlusel kunstinõukogus? Kas mälestusmärgi rajamise taotlus seondub ka linna generaalplaaniga (kui see veel kehtib)?

Tartu monumentaalsümboolika plaanimajandus on kodulinnale paljuski veel võlglane. Paigaldamata on 192 Tartu vanglas mõrvatu mälestussammas Pauluse kalmistul. Samas seisab poolikuna ka ennistamist ootav Vabadussõjas langenute mälestussammas. Pikalt teekonnalt ootame koju Kalevipoega. Toomemäe nõlvak igatseb Villem Reimanni. Mälestustahvlid on paigaldamata Krediitkassa keldrile ja Tartu vanglale. Tegemata on veel paljugi. Kuidas moodustada pingerida?

Riia tänava äärde kavatsetavast kumab läbi mõningate tunktsionääride soov teenida plusspunkte, endki mälestusmärgina jäädvustada: MINA tegin, MINA organiseerisin...

SULEV MUTTIK

LAMMAS NÄLJAS

Elan Elva linnast viiekuue km kaugusel. Loomade toidujahu saab osta Elvast ehitusmaterjalide laost. Läksin vaatama, kas on. Lahke ja sõbralik laohoidja ütles, et jahu on, aga müüa ei tohi. Olin imestanud ja küsisin, miks. Laohoidja ütles, on tulnud käsk müüa ainult talupidajatele. Olen ise kah justkui talu pidaja, igal aastal müün sovhoosi kaudu riigile loomi. Pärast poegimist on lammastele hädasti tarvis jahu anda.

Mina kui maainimene saan aru, et selline korraldus on meie narrimiseks välja mõeldud. Kui olukord ei parane, tuleb loomade pidamisele lõpp teha.

ENDLA LAUT
Udernast

DIAGNOOS MEIE KEMPLEMISTELE

Mulle meeldib, kui arvestatakse lihtrahva seast tulevat arvamust. Linna planeerimine ja ehitamine peaks olema aga suure hulga erinevate spetsialistide koostöö.

Arhitekt on spetsialist, kes ette antud võimaluste ringis teeb nähtavaks ehituse vormi. Looduslikke, ajaloolis-kultuurilisi, rahalisi, keskkonnakaitselisi jt. võimalusi peaksid hindama ja käsitlema teised vastavate alade professionaalid. Peaksid! Kuid arvan, et ma eriti ei eksi, kui väidan Tartu linnaehituses sagedasti esineva n. ö. Struve 2 sündroomi olema põhjustatud spetsialistide koostöö koordineerimatusest. Kui küsitaks aegsasti nõu vajalike professionaalide käest, väheneks ka diletantide sekkumise vajadus. Seni aga, kuni Tartus on jõus vana ehitus- ja arhitektuuripoliitika, vajame linnaehituslikuks korrektuuriks eemalseisja pilku ja sekkumist.

Ja kordub ikka ja jälle kemplemine á la Struve 2...

AARO KIRM

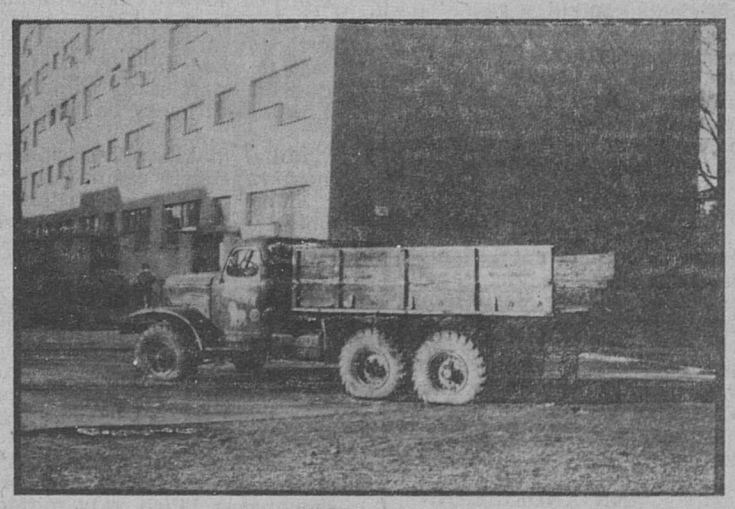

ISETEGEVUS-LASTELE

Küllap lhastes käijad panid tähele, kuidas märtsikuu alguses ilmus oja kaldale, pika valge kivist hoone juurde kaks väikeautot. Paari nädala pärast oli üks auto tervenisti kadunud, kahaneş ka järelejäänud sõidumasin. Varsti oligi vaid plekikosu järel.

Sügisel Saekoja tänavas suurte majade vahele jäetud suur tsirkuseauto seisab eemalt vaadates veel enam-vähem ühes tükis.

Lauri Markuse fotod

JÄLLE ÜKS TUNDMATU

Kui ma eelmise aasta sügisel asusin lahti pakkima suurt Rootsist tulnud kasti, ei öelnud Otto Paasi nimi mulle mitte midagi. Kasti sisu oli aga üsna kummaline: kümmekond õlimaali, millest paar-kolm tundusid ääretult tuttavad, üksikud akvarellid ja kaks mappi joonistusi. Hämmeldust tekitasid just joonistused — vanemad kui maalid, näisid nad pärit olevat kunstniku varajasest lapsepõlvest.

Mõned kuud hiljem jõudis Stockholmist kohale vististi Arno Vihalemma kirjutatud kunstniku elulugu, mis seletas nii mõndagi.

Otto Paas sündis 27. mail 1918 Pihkvas. Tema isa oli maamõõtja. 20. aastate algul kolis pere Pärnusse, kus Otto isa töötas kuni Rootsi pagemiseni linnamõõtjana. Poisikesena, ta oli siis 7-aastane, tabas Ottot raske õnnetus. Mängukaaslane laskis talle monte-kristo püstolist kuuli pähe. Tartus opereeris prof. Puusepp kuuli küll välja ja poiss jäi elama, kuid vanemaid hoiatati võimalike mälumuutuste eest. Esialgu polnud neid aga kuigivõrd märgata. Otto lõpetas algkooli ja läks gümnaasiumi Seal hakkasid sagedased peavalud ja mälu halvenemine end nii tunda andma, et 1935. aastal pidi Otto koolitee lõpetama. Vaid juhuse tahtel olevat ta sattunud Riigi Kunsttööstuskooli litograafiat õppima (ilusad maakaardid!). Mõni aasta õppis ta seal, kuid peagi otsustas juba omal tahtel «Pallase» kasuks. 1938 sügisel astus Otto Paas «Pallasesse», kus ta elu laabus rahulikult, hiljem, maaliateljees, üsnagi lootustandvalt. Õpingute ajal esines ta edukalt mitmel näitusel. «Pallase» lõpetajate nimekirjas Paasi nime siiski ei leidu.

Põgenenud isaga 1944. aastal Rootsi, leidsid nad püsikodu Norrköpingu linnas. Juba 1945 võttis Otto Paas osa I eesti kunsti näitusest Rootsis. Samal aastal oli ka grupinäitus koos Ants Murakini ja Arno Vihalemmaga.

Kuni 1954. aastani võis tema töid näha veel õige mitmel näitusel. Arvustused räägivad O. Paasist kui loodusmaalijast õige kiitvalt. H. Kompus on tema maastikke nimetanud intiimseiks ja helladeks, kergelt mänglevaiks ja luulelisteks. Samuti märgiti, et välismõjude suhtes on ta noore kunstniku kohta haruldaselt immuunne. Peamine eeskuju näib talle olevat van Gogh. Kribuline pintslitehnika laseb

□ Otto Paas. Autoportree, 1954(?).

□ Otto Paas. Lilled.

aimata ka neoimpressionistide mõju. Põnev on aga see, et O. Paasi 50. aastate maalides on sama hõngu, mis meil siin kodus maalitud sama aja piltides. Loomulikult ilma sotsrealismi lõhnata.

Pärast 1954. aastat kunstnik väljaspool Norrköpingu Eesti Maja peaaegu ei esine. Tema närvid olid läbi. Ta jäi väga üksi ning üha enam kummitas nurgasoleja kompleks, tunda andis ka raske majanduslik olukord. 1952. aastal püüdis ta sulguvast ringist korraks välja murda ning sõitis Pariisi, kus üks sõber ja kolleeg juba ees ootas. Suurlinna müra ja inimrohkus ning sõiduerutus mõjusid aga hoopis vastupidiselt ning ta jäi tõsiselt haigeks. Ei julgenud üksi liikuda, öösel magada, hakkas kõiki kartma ja kahtlustama. Selles olukorras hakkas sõber omakorda Otto puusal rippuvat pussi kartma, aitas kunstniku ühisel nõul ja jõul rongile, ja nii kestis Otto Paasi Pariisi reis vaid nädala. Kodus läks O. Paas haiglasse, kust välja sai alles 1955. aastal. Päris terve ta paraku polnud, rohtude abil tundus elu siiski olevat üsna talutav.

Haiglas hakkas O. Paas joonistama ja maalima «piltidelt», olgu need siis reproduktsioonid kunstiraamatuist, fotod vms. Nii jätkas ta hiljem ka kodus, sest see päästis inimeste sekka minekust. Erandiks olid vaid lillemaalid, mida ta maalis palju ja väga vabas tehnikas. Et ta näituste! ei esinenud, ei tähendanud see, et töö oleks katkenud.

Esto '84 ajal Torontos ülemaailmsel välis-Eesti kujutavkunstnike näitusel oli O. Paasilt paar tööd, kuid näituse arvustustes nimetatakse teda kunstipublikule tundmatuks.

O. Paasi ainsad toed olid isa ja rootslasest sõber Arne Widgren. 1973. aastal isa suri ja O. Paas jättis maalimise. 10. juulil 1987 suri ta kopsupõletikku Norrköpingu haiglas, kuhu ta oli toodud pärast insulti.

Eestisse jõudnud kümmekond maali pärinevad peamiselt 1950-ndatest aastatest, mõni üksik 1960—70. Nende väheste järgi otsustades näib ta olevat meeldiv maastikumaalija. Kena muidugi, et nii kodukui välismaal peaaegu tundmatu kunstniku tööd on jälle koju ja muuseumi jõudnud.

Lõpuks võib aga igaüks ise otsustada, mida ta Otto Paasi piltides või nende kaudu endas leiab, sest 16. aprillist on Kivisilla Galerii nurgasaalis tema näitus.

REET MARK

TÄNATI TANTSUMEMME

Märtsikuus oli meie lugupeetud tantsumemme Helju Mikkeli 65. sünnipäev. Aastakümnete vältel on juubilar olnud sütitav teejuht eesti rahvatantsu kaunisse maailma mitmele tantsijate põlvkonnale. H. Mikkelil on valminud palju emotsionaalseid uusloomingulisi tantse, aga ka rahvatantsude töötlusi. Need tantsud on mõnusad tantsida, sest neis kõigis on oma mõte ja meeleolu. Neis puudub üleliigne kuraas ja vägivaldselt üleskruvitud, põhjamaalasele mitteomane temperament. H. Mikkeli tantsudes ei ole tühje, s. t. tähenduseta jooniseid ega figuure. Igaühel neist on oma sisu, mis süvendab tantsu üldist meeleolu. H. Mikkeli tantse võiks võrrelda kaunite lüüriliste, pisut idealiseeritudki piltidega kunagisest talumiljööst. Paljud neist on jäänud tantsurühmade püsirepertuaari.

H. Mikkeli elutöö on seotud eelkõige Tartu Ülikooli rahvakunstiansambliga. Nüüd pensionipõlves, taas kodutalus Haldjal, on ta tihti olnud lahke nõuandja kohalikele tantsurühmadele. Oma kodukandist võrsunud tantsujuhile ja -loojale avaldas Nõo rahvas tänu 20. aprilli kevadõhtul. Kolhoosikeskuse saali metsalilledega ehitud aukohale palutud juubilarile esitati väike koduteemaline eeskava.

Folkloorirühma vahendusel heideti pilk kodukandi kaugesse minevikku. Lauldi laule, mida suust suhu on edasi andnud sajad põlvkonnad. Nii neile kui meile on olnud ja jääb kodu turvalisuse märgiks. Esitatud rahvalaulus «Kust ma tunnen oma kodu?» on kunagine laulik kõrvuti asetanud kaks erinevatest ajajärkudest pärinevat kaitsevahendit (kõike kurja peletava) suitsu meie muistsest rahvausundist ja risti kristlikust õpetusest. Lapsepõlveaegu meenutas regilaul «Karjasepõli» E. Münteli eeslaulmisel. Kui palju teab tänane Nõo elanik, kelle juured sageli kusagil mujal, kodukandi vanadest rahvajuttudest? Nüüd oli võimalus teada saada, miks Kullamäed ja Põrgumetsa niisuguste nimedega kutsutakse ning kuidas motiveeris rahvasuu surnuaia üleviimist Kabelitare mailt praegusesse asukohta. Nendel muistenditel oli selle õhtuga veel teinegi seos: kõik need on oma koolipõlves sugulastelt üles kirjutanud sünnipäevalapsise.

Kontserdil esinesid kandle- ja akordioniansamblid, neidude lauluansambel ning muidugi rahvatantsurühmad M. Ruuli ja A. Jürimäe juhatusel. Naisrühmad kandsid ette H. Mikkeli «Linamängu» (setu laulumängu töötlus) ja «Kullaketrajad» (Fr. R. Kreutzwaldi muinasjutu ainetel, E. Kapi muusika), samuti K. Leete (G. Podelski) «Kodupaiga» ning I. Adamsoni (J. Tauli) «Metsaveerel». Neidude rühmalt sai näha H. Mikkeli särtsakat tantsu «Sind ei võta, sind ei jäta!» ja N. Uustalu (K. Areng) «Meie polkat». Kooli segarühm esitas U. Toomi «Kosjatantsu». Eeskava lõpetasid Helju Mikkeli lemmiktants A. Raudkatsi «Tuljak» ning kahe väikse laululapse R. Raudmetsa ja K. Koppeli südamlik laul.

Pärast õnnitlusi tantsijatelt, A. Kogerilt Tartu rajooni kultuuriosakonnast ja paljudelt headelt tuttavatelt andis juubilar esinejatele üle vastukingituse — kolm väikest kastaniistikut oma kodutalu õuelt. Seejärel istuti sünnipäevalauda. Memme kingitud puud istutati keskuse ümbrusesse rajatavasse parki, kunagise Vastse-Nõo kõrtsi kohale.

ANU VISSEL
Arvo Saare foto

Puksovi fondi preemiad: Sulev Vahtre, Vello Helk, Robert Rebas

Et üks või teine rahamees soovib oma nime akadeemilisse ellu põlistada, pole Läänes ammugi enam ebatavaline.

Eesti Üliõpilaste Seltsi juures on näiteks loodud neli analoogilist fondi: sihtasutus EÜS 100 aastat, vil! Aug. Schönbergi nimeline stipendium, prof. Elmar Lohki stipendiumifond (kõik Rootsis) ning Artur Puksovi fond EÜS-i juures.

Viimane andis mõne aja eest teada oma tänavused laureaadid: Tartu Ülikooli eesti ajaloo kateedri juhataja professor **Sulev Vahtre** (1929) sai preemia uurimuse eest «Jüriöö» (Tln. 1980).

Taani Riigiarhiivi ülemarhivaar dr. fil. **Vello Helk** (1923) töö eest «Die Stadtschule Arensburg auf Ösel in dänischer u. schwedischer Zeit 1559—1710» (Lüneburg 1989), arvesse võttes ka tema teisi hiljutisi kirjutisi.

Kunstiajaloolane fil. lic. **Robert (Rain) Rebas** (1916) Göteborgist vääris auhinna töö eest «Der Maler Michel Sittow» (Wettenberg 1987), arvesse võttes ka varasemaid kirjutisi samal teemal (vt. nt. «Michel Sittow. Haus aterupptäckande och verk» (1971, lic. töö), «Michel Sittow. Taasavastamine ja looming» (1979)).

Kuna tegu on suurte meeste ning suhteliselt suurte rahadega, siis paar sõna fondist ning tema loojast.

•

Artur Puksovi kohta saame kõige paremat teavet tema enda postuumselt ilmunud mälestusteraamatust «Läbi segaste aegade» (Toronto 1980, EÜS-i vanematekogu kirjastus).

A. P. sündis 3. jaanuaril 1896 Võrumaal. Ta õppis Treffneri gümnaasiumis ning Aleksandri kroonugümnaasiumis, mille lõpetas 1916.

1920 astus A. P. Tartu Ülikooli keemiat õppima, 1925—27 töötas ta Kohtla-Järvel Riiklikus Põlevkivitööstuses, 1928—36 mitmes Tallinna linna ettevõttes, 1937—44 Kehra sulfaadivabrikus.

A. P. pagulasaastad algasid Saksamaal, kus ta mh. tegutses õppejõuna Balti ülikoolis Hamburgis. Viimased kakskümmend kolm eluaastat elas A. P. Montrealis, pannes oma «võrdlusteta spartaliku eluviisi juures aluse uuele eesti teaduste arendamist toetavale fondile, mis praegu saab olla üks heldemaid, mis meil seni on olnud». (Karl Auna eessõna A. P. mälestusteraamatule).

A. P. suri Montrealis 1973. aastal.

A. P. fondi EÜSi juures asutas seltsi vanematekogu 1975. aastal. A. P. oli nimelt Eesti Üliõpilaste Seltsi liige (1921—I). Fond loodi A. P. testamendi alusel ja kohaselt. Fondi valitseb kuueliikmeline Fondi Valitsus ja auhindamist korraldab sellest eraldi seisev ajaloolastest koosnev fondi žürii (praegu: esimees prof. Hain Rebas Kielist, dr. Vello Helk Kopenhaagenist, resp. prof. Helmut Piirimäe Tartust ja prof. P. Peter Rebane Pennsylvaniast). Fondi valitsus asub Kanadas ning selle esimeheks on prof. emer. Karl Aun.

Aastail 1976—1990 on A. P. fondist välja makstud 75 500 Kanada dollarit (mitte 74 000 nagu teatasid «Reede», «Päevaleht» ja «Eesti Ekspress»). Suurima kogusumma — 5000 dollarit — on kätte saanud arhivaar Vello Helk.

Auhinnatav töö peab olema teaduslik uurimus, mis käsitleb eesti ajalugu enne 1721. aastat ja ei ole avaldatud rohkem kui kaks aastat enne auhindamist, žüriile esitamisega auhinna andmine enam ei aegu. See märkus voimaldabki praegu anda preemiaid kodueestlaste uurimustele, mis on ilmunud aastal 1980.

Töö pikkuse ja vormi (raamat, artikkel, keel jms.) suhtes kitsendusi ei ole. Erakordseil asjaoludel võib auhinda anda ka kasikirjalise uurimuse eest tingimusel, et auhinnasummat kasutatakse töö trükis ilmumiseks. See sate võiks edaspidi mõne Eestis valminud olulise kasikirja trükkijoudmist märgatavalt kiirendada.

Töid voib auhindamiseks esitada kes tahes, saates sellest vähemalt ühe eksemplari fondi žüriile. Esitamise viimane tähtaeg on 3. oktoober, otsus tehakse teatavaks EÜSi aastapäeval aprillis.

Kui kellelgi on nüüd mõni mõistlik ettepanek, võib pöörduda žürii esimehe prof. Hain Rebase poole aadressil Historisches Seminar, Olshausenstr. 40—60, Universität Kiel, 2300, BRD.

•

Prof. Sulev Vahtre jõudis nüüd Stockholmist preemia ülеandmiselt tagasi. Kuulemegi, kuidas tseremoonia kulges.

«Nagu fondi põhikirjas ette nähakse, antakse auhinnasumma üle igal kevadel EUSi juubelipidustuste aegu.

Mulle langes see au nii otseselt nimetatud töö kui ka mõne muu teaduspublikatsiooni, aga mulle tundus, et üldise teaduselisegi tegevuse eest Tartu Ülikoolis viimastel aastakümnetel.

EÜSi juubelipidustused olid korraldatud väga ilusti ning toimusid kolmes jaos. Esiteks Stockholmi Klara kirikus, kus võimaliku osa viis läbi EELK peapiiskop eksiilis, EÜSi uusim auvilistlane Konrad Veem, ilmalik pidukõne oli palutud minult. Rääkisin nii hetkepoliitikast kui ka ajaloolaste töödest ning ettevalmistamisest. Sellest, kuidas osa ajaloolasi kehtiva võimuga täielikult kaasa läksid, osa aga siiski vastu ajas. Tänu viimastele oleme praegu suhteliselt kiiresti täitmas auke rahva ajalooteadvuses.

Teise osana oli korraldatud pidulik lõunasöök Stockholmi Eesti Majas, kus sai juba naljatoonil kõnesid pidada. Esinesid ka teised laureaadid — Vello Helk ning Robert Rebas. Viimane maalis väga ilusa pildi oma uurimisobjektist. kunstnik Sittowist.

Lõppakordiks oli seltskondlik koosviibimine EÜSi korteris. Tartu EÜSi esindasid veel ksv! kas! Veldre ja Kasterpalu.

Ma viibisin veel Göteborgis EÜSi sealse koonduse aastapäevaaktusel ning pidasin Balti Uurimiskeskuses ettekande muistse vabadusvõitluse uurimise allikatest.»

Keda te esitaksite A. Puksovi preemia järgmiseks kandidaadiks?

«See on tõesti raske küsimus. Nooremate seas on õige mitmeid võimekaid teadlasi. Õnneks on aega mõelda, uued kandidaadid peavad olema esitatud sügiseks.»

TIIT PRUULI

Agatha Christie

VIIS JUTTU

VIIMNE SEANSS

27.

«Madame!» karjatas Raoul kohkunult. «Meedium . . .»

«Ma pean teda puudutama,» hingeldas madame Exe.

Ta astus sammu ettepoole.

«Jumala pärast, madame, võtke ennast kokku!» karjus Raoul. Teda oli vallanud paanika. «Istuge otsekohe tagasi!»

«Mu väikseke, ma pean teda puudutama.»

«Madame, ma käsin teid istuda!»

Raoul rebis oma köidikuid. Ent madame Exe oli korraliku töö teinud. Raoul oli abitu. Teda haaras millegi kohutava eelaimus.

«Jumala nimel, madame, istuge!» möirgas ta. «Mõtelge meediumi peale!»

Madame Exe'il polnud tema jaoks kõrvu. Ta oli otsekui teine inimene. Tema näol mängles ekstaas ja vaimustus. Tema väljasirutatud käsi paitas väikest nägu eesriidepraos. Meediumilt pääsis valla kohutav oie.

«Mu Jumal!» karjus Raoul. «Mu Jumal! See on ju õudne! Meedium . . .»

Halastamatu naeratus näol pöördus madame Exe tema poole.

«Mis mulle teie meedium korda läheb!» karjus ta. «Ma tahan oma last!»

«Te olete hull!»

«See on minu laps! Saage aru! Minu liha ja veri! Minu enda liha ja veri! Minu väikseke, tule tagasi minu juurde, tule tagasi oma ema juurde.»

Raoul avas suu, ent sealt ei tulnud ühtki heli.

Lapse huuled avanesid ning taas oli kuulda «Mamma!».

«Tule ometi, mu väike, tule!» hüüdis madame Exe.

Ägeda liigutusega tõmbas ta lapse oma käte vahele. Eesriide tagant kostis pikk piiritu hirmukarje.

«Simone!» hüüdis Raoul. «Simone!»

Vaid muuseas märkas ta, kuidas madame Exe temast mööda ruttas ja ukse avas. Siis kuulis ta üha kaugenevaid samme.

Eesriide tagant kostis kohutav karje, karje, millist Raoul polnud eales kuulnud. Karje rauges jubedasse korinasse. Siis oli kuulda, kuidas keha tuhmilt maha prantsatas.

Raoul rabeles nagu hullumeelne, et end köidikutest vabastada. Surmahirmus sai ta hakkama võimatuga: ta rebis nööri katki. Just sellel hetkel jooksis sisse Elise.

«Simone!» karjus Raoul.

Koos tormasid nad eesriide juurde ja rebisid selle kõrvale.

«Mu Jumal,» ähkis Raoul. «Punane — kõik on punane . . .»

Elise'i hääl tema selja taga oli kuri ja värisev:

«Madame on surnud. Kõik on läbi . . . Aga öelge ometi, monsieur, mis juhtus? Miks madame on nii väikseks kahanenud — miks ta on vaid pool nii suur kui varem? Mis siin juhtus?»

28.

«Ma ei tea,» oigas Raoul.

Ta hääl muutus kriiskavaks.

«Ma ei tea! Ma ei tea! Aga ma usun — ma lähen hulluks . . . Simone! Simone!»

TOPELTPATT

Kui ma oma sõbra Poirot' tuppa astusin, leidsin ta eest kahetsusväärselt ületöötanuna. Ta oli nüüd niivõrd moes, et iga rikas naine, kes oli käevõru valesse kohta pannud või oma lemmikkassi kaotanud, tõttas otseteed kuulsa Hercule Poirot' päästvaid teeneid kasutama. Mu väike sõber oli omapärane segu flaami kokkuhoidlikkusest ja kunstniku vaimustusvõimelisusest. Ta võttis sageli käsile juhtumeid, mis teda vähe huvitasid, kui nad aga esimesena nimetatud omadusele kasuks tulid.

Teiselt poolt võttis ta sageli käsile juhtumeid, mis talle vähe sisse tõid või ei toonudki midagi, ent mis teda muidu kütkestasid. Tulemus, nagu ma juba ütlesin, oli see, et ta oli täielikult üle töötanud. Ta oli koguni ise sellega päri ja mul polnud raske teda nõusse saada sõitma koos minuga Inglismaa läänerannikule kuulsasse kuurortlinna Ebermouthi nädalaks puhkama.

Olime seal väga meeldivaid päevi veetnud, kui Poirot tuli minu juurde, käes avatud kiri.

«Mon ami, kas mäletad mu sõpra Joseph Aaronsit, teatriagenti?»

Lühikese mõtlemise järel noogutasin.

«Eh, bien, Hastings, too Joseph Aarons on praegu Charlock Bays. Tal ei lähe põrmugi hästi, ja nagu näib, on tegu mingi asjaga, mis talle tublisti tüli teeb. Ta palub minu abi. Ma arvan, mon ami, et pean teda aitama. Ta on truu sõber, too hea Joseph Aarons, ja ta on mind kord varem kõvasti aidanud.»

«Muidugi, kui sa arvad,» ütlesin. «Pealegi pidavat Charlock Bay väga kena koht olema. Ma ise pole seal veel käinud.»

«Siis võime ju meeldiva kasulikuga siduda,» arvas Poirot. «Kas uuriksid välja, kuidas on lood rongiühendusega?»

«Ilmselt tuleb meil kord või paar ümber istuda,» ütlesin grimassitades. «Sa ju tead, millised on need teivasjaamarongid, mis põiki läbi maa sõidavad. Neil kulub põhjarannikult Devonist lõunarannikule sõiduks teatavasti terve päev.»

OST*MÜÜK

Müüa mitut sorti suuri **tomatitaimi**. Kungla 62—1. Joost

Ostan või üürin Tartus kiiresti 2—3 toalise **korteri** või mõttelise **osa majast**. Postimaja, nõudm. Maie Austa

Müüa sõidukorras **«Pobeda»** (M 20). Pärast kl. 18 tel. 1 16 45, Möller

Kiiresti müüa noori **hanesid** ja T 25 või T 40 traktori **käru** ühe teljega. Peetri 11a, tel. 3 48 33 pärast kl. 18. Otto Hiiob

Müüa **videomagnetofon** BM 12. Tel. 1 81 12 kl. 18—20, Alliksaar

Ostan kõrgendatud hinnaga uue või sõidukorras **sportratta** «Start Sosse». Tulla kl. 16—18 Tuule 2 või helistada tel. 7 16 63. E. Sepp

Ostan M 2137 **tagatiivad**, M 2140 **esitiivad, esiklaasi** ja **põlle**. Põlva tel. 9 69 44, Urman

Ostan hästi hoitud **«Jawa»** 350. Tel. 7 11 33, Saar

Ostan looduskaunis kohas kuni 40 km Tartust **suvila**, väikse **maamaja**. Võimalik tasuda ka valuutas. Postimaja, nõudm. Regina Parts

Müüa **vagunelamu** 230×780, 3,2 t ja **M 401** (või vahetan mõlemad «Niva» vastu), **«Weltmeister»** (96 bassi, 3×5 akordi), **mootorrattad** IŽ-JU3 külgkorviga, **«Planeta»** 350 cm³, **IŽ-56** ja **«Žiguli»** 2101 (1976). 202 880 Viljandi raj., Kolga-Jaani sjk. Klausen

Müüa astelpaju **istikuid** ja **mumiot**. Ristiku 9, õhtuti tel. 7 42 92. E. Rebane

Müüa remonti vajav **M 407** koos tagavaraosadega. Samas ostan **kudumismasina** klass 5. Õhtuti Põlva raj. tel. 9 84 83, All

Müüa Elvas **ZAZ 968**. Laane 20, tel. 5 69 00, Kuusk

Müüa **kapsamasin** ja **nurgadiivan** «Ringo». Õhtuti tel. 3 69 47, Tiisler

Ostan **pull-** või **lehmvasika**. 202 430 Tartu raj., Tõrvandi. Õhtuti tel. 1 24 12. I. Sõna

Müüa **maja** Peipsi ääres (aed, garaaž, saun). Pärast kl. 18 Anne 89—23. J. Semjonov

Müüa tumesinine velvet **«Zekiwa»** (koos suvekäruga). Ravila 66—28. R. Visnapuu

Ostan **vasikaid**. Põlva raj., Vastse-Kuuste sjk. Tel. 9 02 73. Linda Keiso

Müüa **M 2140** (40 000 km). Näha saab laup. ja pühap. Kesa 21. E. Põder

Müüa uuem **krossiratas** CŽ 250 cm³. Põlva raj., Krootuse. Tel. 9 93 38, Suss

Müüa **stereokassettdekk** «Vilma» 104, **võimendi** «Amfitron» U 101-1 stereo ja **kõlarid** S-50B. Tulla kuulutusjärgsel nädalavahetusel kell 10—21 Tartu, Jaama 89—26. A. Kuusk

Müüa **«Jawa»** 350-638. Kirj. Kastani 31—3a. M. Simo

Müüa **tomati-** ja **kurgitaimi**. Anne 23. T. Tiimann

Müüa mai algul 3. lüpsile tulev **lehm** ja **sõnnikut** (ostja veok). M. Härma kolhoos, Vesneri küla, L. Uibokand

Ostan kiiresti **suvila** Tartu ümbruses. Postimaja, nõudm. Endla Tiisler

Ostan raskema klassi **mootorratta**. Uus 10—9, tel. 3 15 14. L. Kütt

Müüa viimistlusjärgus olev kajutiga **vineerpaat** koos materjaliga. Kl. 16—20 Salme 46—1, Ereline

Müüa suures valikus **tomatitaimi**. Tel. 1 25 22, Ivaštšenko

Müüa **pruutkleit** nr. 46—48 ja **loor**. Õhtuti tel. 6 19 98, Jõemaa

Müüa mai alguses teist korda lüpsmatulev **lehm**. Nõo kn., Unipiha küla. V. Räisa

Müüa mais lüpsmatulev musta-valgekirju **mullikas**. Tammistu. E. Raag

Ostan M 412 väikese avarii läbiteinud või vähest remonti vajava **kere** (alates 1986). Tartu raj., Haaslava kn., Uniküla, T. Kõrran

Ostan **jalgratta** «Turist». Tel. 3 31 81, Kaldalu

Ostan välismaise päritoluga **personaalarvuti** RAM vähemalt 640 kb, soovitav 5-tolliste ketastega ja 16 BIT protsessor. Võimalus tasuda valuutas. Tel. 3 30 69 pärast kl. 18, Sarapuu

Kui teil on teaduskraad või -kutse ja soov teha teadus- või õppekoostööd

JUHTIMISE KÕRGEMA KOOLIGA

* kõigis majandus- ja juhtimisvaldkondades, eriti organisatsiooni juhtimise alal turumajandusolukorras,
* põllumajandustehnoloogia alal,
* arvutustehnika alal

palume võtta ühendust Juhtimise Kõrgema Kooliga.

202 400 Tartu, Tuglase 13, pk. 189, tel. 3 14 81.

ARKNA KATSESOVHOOSKOOL

ootab keskkooli lõpetanuid õppima

KUNSTLIKU SEEMENDUSE TEHNIKUKS + NOOREM-VETERINAARVELSKRIKS

Õpingud algavad 1. septembril ja kestavad üks aasta. Esitada avaldus (täidetakse kohapeal), koolilõputunnistus, arstitõend, 3 päevapilti 3×4 cm, suunamiskiri (majanditest suunatutel).

Dokumente võetakse vastu kell 9—14 alates 1. juunist. Kooli aadress: 202 100 Rakvere raj., Arkna. Tel. 9 37 23.

Tartu linna- ja maarahva registri koostamiseks vajatakse

kohakaaslus- või lepingutöötajaid.

Töö personaalarvutitel.
Vajalik eesti ja vene keele oskus.
Väljaõpe. Tasu hea. Säilib pension.

Linna statistikaosakond,
Sõpruse pst.4, tel. 3 62 84.

4.mail kaubamaja kinni

6.-13. maini kell 12-20
ETKVLi klubi saalis, Riia 2,
kooperatiivi "TEX" kunstniku
EEVI SILIKSAARE
SIDUMISBATIKA NÄITUSMÜÜK
12. ja 13. mail kell 12
samas ruumis
KAJA SILIKSAARE
MOESHOW

Info tel. 3 33 63

M.Aitsami nim. Kutsekeskkool võtab vastu

9.klassi lõpetanuid:

KODUMAJANDUS. 3 a. 6 k.
Viimasel õppeaastal spetsialiseerumine koka, aedniku, taluperenaise või tootmisõpetuse meistri lisaerialale.

PÕLDUR. 3 a. 6 k.
Peale mehaniseerimisettevalmistuse saadakse talupidamise teadmised, autojuhiluba ja keevitaja kutse.

keskkooli lõpetanuid:

KODUMAJANDUS. 2 a.
Jätkub vastuvõtt 1 ja 2 a. õpirühmadesse mehhanisaatori (traktoristi) erialal.

1 a. õpirühma alammäär 16 a.

Esitada järgmised dokumendid:
iseloomustus, tunnistus, suunamiskiri, fotod 3x4 (6 tk.), elukohatõend (külanõukogust), arstitõend (086 y).

Etapivõidud Jaan Kirsipuule ja Tõnu Roosmäele

⊙ *Estonian Cup 90* Tartus ⊙

Möödunud nädalavahetus kujunes tartlaste jaoks erakordseks kahel põhjusel. Esiteks oli see nädalavahetus väga segane — järgnes ju reedele esmaspäev ning esmaspäevale segu laupäevast ja pühapäevast. Teiseks peeti Tartus rahvusvahelise jalgrattavõistluse *Estonian Cup 90* kaks esimest etappi. 27. aprillil sõitsid juuniorid ja mehed kriteeriumi, 28. aprillil grupisõidu.

Esimesi rattureid võis tänaval näha juba kolmapäeval ja neljapäeval, suurem osa saabus Tartusse aga reedel. Kokku oli 30 meeskonda 209 ratturiga. Välisriikidest olid võistlemas Rootsi, Leedu, Soome ja Sakmaa LV. Sakslaste esindaja Werner Beck rääkis enne sõitu, et nemad on Lõuna-Saksamaalt, Freiburgi linnast. Võistkonnas on kuus meest ja kolm juuniori. Mingisuguseid ennustusi ta eelseisvaks võistluseks teha ei julenud, sest konkurendid on nende jaoks võõrad. Küll aga võtavad sakslased võistlust tõsiselt ja loodavad oma mehi esikümnes näha.

Lisaks välismaalastele oli kohal ka N. Liidu koondis eesotsas 1983. aasta maailmameistri ja mullugi *Estonian Cupi* kaasa teinud Oleg Tšuždaga. Mitme võistkonnaga olid tulnud lätlased. Veel oli rattureid Sotšist, Omskist, Rostovist ja mujaltki.

Esinduslik oli ka eestlaste koosseis. Sõitmas olid Riho Suun, Arvi Tammesalu, Jaan Kirsipuu, Tõnu Roosmäe, Andres Lauk, Aivar Murd jt.

Avapäeval said esimestena kriteeriumirajale juuniorid. Neil tuli sõita 42 km, 2 km pikkusel trassil seega 21 ringi. Lühikese ringi (Vallikraavi — Heidemanni — Pälsoni — Tiigi — Kastani — Näituse — Baeri — Vallikraavi) ja iga ringi lõpus jagatavate punktide tõttu oli võistlus pealtvaatajate jaoks päris huvitav. Seda enam, et kohe alguses sõitis hästi tänavune N. Liidu juunioride kriteeriumimeister Andrus Aug Jõgevalt. Andruse jaoks oli kõik hea kuni kaheksanda ringini, mil grupi eest sõitsid ära lätlane Romas Vainšteins ja leedulane Arturas Trumbauskas. Nood kaks jäidki lõpuni ette. Alguses noppisid nad ringide ja vahefinišite punkte koos, 14. ringil tõstis lätlane aga tempot ja läks eest. Rahva aplausi saatel uhkes üksinduses Vainšteins lõpetaski. Kümme sekundit hiljem finišeeris Trumbauskas, kellele grupp oli juba päris kannule jõudnud. Kolmanda koha sai suure grupi ees Andrus Aug.

Meeste võistlusmaa oli 62 km (31 ringi). Kohe esimeselt ringilt tulles üllatas Andres Lauk, kes teistest oli sajakonna meetriga ees. Lauk püüti küll kohe kinni, kuid esimesel viiel ringil sai just see mees kõige rohkem punkte. Kaks võitu ja kaks teist kohta. Kuuendal ringil pääses ette viieliikmeline grupp, kuhu kuulusid Tammesalu, Kirsipuu, kaks Leedu ratturit ja Oleg Galkin N. Liidu koondisest. Kõige osavam oli vahefinišites ja ringilõppudes punkte noppima Jaan Kirsipuu. Eelviimases kurvis mees küll kukkus ja lõpetas grupi keskel, kuid kokkuvõttes tuli siiski kriteeriumisõidu võitjaks.

Teisel võistluspäeval oli kavas grupisõit 3,2 km pikkusel ringil (Kreutzwaldi — Hurda — Näituse — Baeri — Jakobi — Lai — Emajõe — Kroonuaia — Jakobi). Juunioridel tuli läbida 22 ringi ehk 70,4 km. Vahefinišites (5., 10. ja 15. ringil) sai taas koguda aktiivsuse punkte. Pealtvaatajate jaoks on grupisõidu algus igavam kui kriteerium, kus kohe punktide eest võitlemine lahti läheb. Seevastu on grupisõidu lõpp pingelisem. Pealtvaatajad paistsid seda aastatepikkusest kogemusest hästi teadvat. Mõlema sõidu alguses oli rahvast raja ääres üsna vähe, sõitude lõpus aga lausa murdu.

Juuniorid alustasid rahulikult. Olid küll ka mõned lahtirebimise katsed, kuid need ei õnnestunud. Grupi ees kontrollisid pidevalt sõitu lätlased. Nende mees Henrik Fukss võitis ka mõlemad vahefinišid. 13. ringil läks grupi eest ära Tallinna «Kalevi» sõitja Urmas Tölp ja püsis seal neli ringi. 15. ringi vahefinišis järgnesid talle eelmise päeva kangelased Vainšteins ja Trumbauskas. Kui 17. ringil Tölp väsis ja grupp ta uuesti kätte sai, üritasid minekut teha kolm meest: Aug, Vainšteins ja Tadžiki rattur Jakšanov. Midagi suurt ei õnnestunud aga neilgi ära teha ja finišisse tuldi ühes grupis. Parim lõpukiirendus oli rootslasel Anderssonil. Teine oli lätlane Kalniņš ja kolmas Trumbauskas. Parima eestlasena oli Sigvard Kukk seitsmes. Aktiivsemate järjestuses jäi ette Romas Vainšteins, Sigvard Kukk oli neljas.

Mehed sõitsid 112 km (35 ringi), vahefinišid olid 5., 10., 15., 20. ja 25. ringil. Ka mehed alustasid näiliselt rahulikult, kuid juba 3. ringil läks eest ära kolmemeheline grupp: Saulius Šarkauskas ja Mindaugas Umaras Leedust ning Sergei Zarubin Liidu koondistest. Suun, Roosmäe, Lauk ja teised meie ässad sõitsid sel ajal rahulikult grupi keskel. Kahjuks pidi pärast esimest paari ringi katkestama kriteeriumi võitnud Jaan Kirsipuu, kel andis tunda eelmise päeva kukkumine. Treener Rein Kirsipuu sõnutsi lubas mees (juhul, kui tervis jälle korda saab) Viljandis jälle rajal olla.

Kolmeliikmeline liidrite grupp suurendas aga teiste ees vahe juba 55-sekundiliseks. Omavahel jagati ka nelja vahefiniši punktid. Kõik võidud sai seejuures Šarkauskas. Grupis tegid samal ajal tempot N. Liidu koondislased. Eestlased püsisid aga targu grupi keskel. Üksikuid järeleminekukatseid küll oli, kuid asja neist ei saanud. 21. ringil eraldus peagrupist siiski 17-meheline grupp, kes kolm ringi hiljem jooksikud ka kätte sai. 25. ringi vahefiniši võitis leedulane Raimondas Kišelius. Järgmisel ringil oli jälle jagunemine. Viis meest (kolm leedulast ja kaks venelast) läksid eest, ülejäänud püüdis grupp kinni. Neli ringi enne lõppu elavnesid ka meie mehed. Tõnu Roosmäe alustas kahe leedulase toetusel jooksikute püüdmist. Kaks ringi enne lõppu saadi viis esimest kinni ja eelviimasel ringil sööstis Roosmäe koos Tripliauskasega ette. Finišitõusul oli Roosmäe leedulasest särtsakam ja võitis. Kuueliikmeline jälitajate rühm oli päral 17 sekundi, peagrupp aga alles 1 minuti ja 25 sekundi pärast.

Kahe võistluspäeva kokkuvõttes tõusis *Estonian Cupi* liidriks Tõnu Roosmäe, aktiivsustabeli tipus oli aga Jaan Kirsipuu.

Eile võistlesid ratturid Viljandis, täna ja homme sõidetakse Tallinna tänavatel.

Pilk protokolli. 27. aprill. Kriteerium. Juuniorid. 1. Romas Vainšteins (Läti, Murjane); 2. Arturas Trumbauskas (Klaipeda «Dünamo»); 3. Andrus Aug («Centrum»). Mehed. 1. Jaan Kirsipuu («Dijon Olympique Cyclisme»); 2. Remigius Lupeikis (Klaipeda «Dünamo»); 3. Arvi Tammesalu («Taara»); 4. Mindaugas Umaras (Klaipeda «Dünamo»); 5. Oleg Galkin (N. Liidu koondis); 6. Tõnu Roosmäe (Tartu «Kalev»).

28. aprill. Grupisõit. Juuniorid. 1. Fredrik Andersson (Rootsi); 2. Guntis Kalniņš (Läti, Murjane); 3. Arturas Trumbauskas. Mehed. 1. Tõnu Roosmäe; 2. Naglis Tripliauskas (Klaipeda «Dünamo»); 3. Aidas Klimavičius (Klaipeda «Dünamo»); 4. Vilnis Iškovs (Riia «Marss»); 5. Raimondas Kišelius (Leedu maanteekoondis); 6. Oleg Ripa («Dünamo» koondis).

ALLAN SOMBRI

Vello Marandi foto

Tartlaste sporditeed

KARIKAS ROOTSIST

Tartu Ülikooli väravpallinaiskond osales Stockholmiga külgneva Haninge kommuuni keskuses turniiril.

Esimesel päeval mängiti kohalike naiskondadega ja edukalt. «Handens SK» alistati 12:4, Rootsi meistrivõistluste 1. divisjonis mängiv Haninge «Handbols I Clubb» 13:10 ja viimase järelkasvunaiskonda 3. divisjonist «Västerhaninge HK» 11:7.

Järgmisel päeval algasid mängud juba 8.30. Vastasteks Stockholmi klubid «BK Söder», «Tyreso IF» ja «Nynäshamns HK», kõik kohtumised lõppesid tartlannade eduks võrdse tulemusega 12:4. Ennastsalgavalt mänginud kohalikud naiskonnad lülitasid pealinna võistkonnad edasisest konkurentsist välja. *Play-off* mängudele jõudis ainsana kaotuseta Tartu. Poolfinaalvastaseks sai tabelis neljandana seisev «Handens SK». Tartu võitis 15:9. Teisest poolfinaalist sai edasi «Haninge SK». Finaalmängu esimene poolaeg möödus tasavägiselt, teisel poolajal panid meie mängijad oma paremuse maksma ja lõpptulemuseks jäi veenev 20:13.

Kauni karika valdajaiks said Tiia Allik, Leelo Hallaste, Katrin Hunt, Anneli Leega, Ruta Lepasson, Merike Palm, Kairi Puksepp, Piret Sillapere, Kait Tõnison, Pille Uiga ja Sirje Värv.

Naiskond mängis püüdlikult ja võidutahteliselt. Edukalt rakendati treener Erich Kübarsepa õpetatud liikumisi ja kombinatsioone. Saadud võit on parim kingitus haiglas viibivale treenerile. Kohalikud spetsialistid andsid edukaima mängija eriauhinna Leelo Hallastele. Järgmise aasta mais läheb naiskond karikat kaitsma.

Samal ajal mängis teises spordihallis «Kooperaatori» meeskond, kuhu kuulub ka mitu Tartu üliõpilast. Eesti koondisel ei olnud kuigi raske turniiri võita.

VALTER LENK

RALLI LÄHENEB

27. mai, üheksanda Tartu rattaralli stardipäev, pole enam kaugel. Ratturid valmistuvad hoolega, samuti rallitalitused.

Tänavu on ratturitel võimalik valida kolme distantsi vahel. Nagu juba varem teatatud, on **tänavu esimest korda kavas 202 km pikkune sõidumaa.** Eelmise nädala keskel oli end sellele distantsile kirja pannud 29 ratturit. **Start antakse 27. mail kell 7 Vabaduse puiesteel** ja sõidetakse Jõgeva maanteed mööda Lähtele, sealt edasi marsruudil Tabivere — Kaarepere — Palamuse — Kudina — Saare — Kilgi — Luunja. Jätkatakse suure ralli rajal ning lõpetatakse Tamme staadionil. Sõidumaa läbimise aega ei fikseerita.

IX Tartu rattaralli stardib Vabaduse puiesteelt kell 11. Tavakohased 122 km võivad saavad sõita kõik, kellel lusti ja vanust vähemalt 17 aastat. Marsruut on endistest aegadest tuttav, kuid lähipäevil avaldame veel kord kirjelduse ja skeemi. Kolmas võimalus on osaleda PERERALLIL. Selle raja pikkus on 36 km ja marsruut Tartu — Luunja — Roiu — Kurepalu — Võru maantee — Tamme staadion. Sellele distantsile oodatakse eelkõige õpilasi alates seitsmendast klassist ja kindlasti ka neid täiskasvanuid, kes peavad veel kaht esimest distantsi endale liialt koormavaks. Starditakse kohe pärast IX Tartu rattarallit. Lõpetanutel aega sõidumaa läbimisel ei fikseerita ja osalejatelt stardimaksu ei võeta.

IX Tartu rattarallil osalejatel on hea võimalus enda valmisolekut kontrollida **13. mail VII Kuremaa rattarallil.** See 60 km pikkune ralli sõidetakse marsruudil Kuremaa — Palamuse — Saare — Maarja — Kuremaa. Start on Kuremaal kell 12. Vahefinišid on Palamusel ja Maarjas. Osavõtuks saab registreeruda enne starti, kell 9—11 Kuremaal. Eraldi arvestust peetakse vanuseklasside vahel, need on 1975. aastal sündinud ja nooremad, täiskasvanud ja veteranid. Stardiõigus on kõigil, kes sündinud 1977. aastal ja varem. Täiskasvanutel on stardimaks 3 rubla ja noortel 1 rubla. Kõik rallil osalejad kindlustatakse lõunasöögiga.

Kolmapäevaks oli end IX Tartu rattarallile registreerinud 1119 ratturit. **Registreerida saab veel. Lisaregistreerimine on 3. ja 4. mail, osalusmaks 13 rubla. Registreerida saab Tartus (Kloostri 5), Tallinna Matkamajas, samuti linnade ja maakondade spordiametis. Veel saab ennast kirja panna 24.—27. maini, siis juba 15 rubla eest ja ainult Tartus, Kloostri 5. 24.—27. maini on samas ümberregistreerimine, kus tuleb tasuda veel 3 rubla.**

Registreerimisel tuleb kindlasti märkida, millist distantsi soovitakse sõita. Rallinumbrid saab Tartu Matkaklubist 24.—27. maini. Põhimõtteliselt võivad numbreid jagada ka linnade-maakondade spordiametid, kui nad need Tartust välja võtavad.

Muidugi pole unustatud rallil osalejate moraalset stimuleerimist. Ratturite vahel, kes läbivad 202 km, loositakse auhinnad. 122 km pikkuse sõidumaa läbijatest saavad auhinnad kolm esimest naist ja kuus esimest meest ning vahefinišite võitjad. Kõik rattaralli lõpetajad saavad rallidiplomi, viiel rattarallil osalenutele antakse hõbemärk.

Et auhinnalaud oleks rikkalikum, oodatakse asjahuvilistelt asutustelt-ettevõtetelt ja teistelt organisatsioonidelt ning ka üksikisikutelt abistavat kätt. Kui leidub toetajaid, tooge oma auhind linna spordiametisse (Lutsu 2) **hiljemalt 22. maiks.** Korraldustoimkond kinkiustab kõikidele auhinna väljapanijatele reklaami Tamme staadionil.

Rattaralli sekretariaat töötab Tartu Matkaklubis eelnimetatud kuupäevadel neljapäeviti ja reedeti kell 16—19 ning laupäeviti kell 11—15. Telefon on 3 36 43.

JOHANNES MILLER

Hommikukontserdile

Jälle algavad kevadhommikused jalutuskäigud prof. Johannes Piiperi vabaõhuauditooriumis — vanalt Jaani kalmistult ringiga Maarja kalmistule. Ornitoloogiaringi juhendaja Kalev Pild ootab vanu ja uusi linnuhuvilisi igal maikuu neljapäeva hommikul kell 6.30 Raadi kalmistu väravas. Tund laululindude keskel annab meeldiva avatakti algavaks tööpäevaks. Esimene jalutuskäik on juba 3. mail, järgmised järgmistel neljapäevadel, Märkigem, millised hääled kevadisse laulukoori on lisandunud.

KARL METSAOTS

Järgmine «Edasi» ilmub reedel, 4. mail.

TEATER

VANEMUINE

TEATRISAALIS
Kolmap., 2. V kl. 18 **«Miki-Hiir tondilossis»**
neljap., 3. V kl. 19 **«Sugar»** ehk **«Džässis ainult tüdrukud»**
reedel, 4. V kl. 19 **«Minu veetlev leedi»**
laup., 5. V kl. 19 **«Minu veetlev leedi»**
pühap., 6. V kl. 19 **«Tartu rahu»**

KONTSERDISAALIS
Reedel, 4. V kl. 19.30 **«Magamistoad»**
teisip., 8. V kl. 19.30 **«Mõrv katedraalis»**

INSENERIDE MAJAS
Neljap., 3. V kl. 19 **«Eluvaled»** Kassad kinni.

KINO

«EKRAAN» — **«Zika dünastia»** (Jugoslaavia komöödia) 14.10, 16, 17.50, 21.45. **«Reisialmanahh 237»** ja **«Zika dünastia»** 19.40.

«ATHENA» — **«Kuninga kaardiväe vibulaskuri Quetin Durwaldi seiklused»** (NSVL + Rumeenia seiklusfilm) 14, 16, 18, 20, 22.

«ILLUSIOON» — **«Vaigista minu kurbust»** (lastele ei soovita) 14.10, 16, 17.50, 19.40, 21.30. 2. mail 12.30 lastele **«Kolm pähklit Tuhkatriinule»**.

«VARIA» — **«Vahetuskaup»** (USA) 16, 18.15, 20.30

Elva «HELI» — **«Rajaleidja»** 14, 15.45, 17.30, 19.15 **«Ühemehekoor»** ja **«Rajaleidja»** 21. Kolmapäeval lastele **«Muinasjutt muinasjutu järel»** 15.15. **«Rajaleidja»** 16, 17.45, 19.30. **«Ühemehekoor»** ja **«Rajaleidja»** 21.15. Neljapäeval **«Vahtkond»** (soovitame täiskasvanutele) 16, 18. **«Müür»** ja **«Vahtkond»** 20.

KONTSERT

TÜ AJALOO MUUSEUMIS
reedel, 4. mail kell 18
vokaalansambel
«DUTCH BALTICA»
(Amsterdam)
Kunstiline juht Paul de Boer.
Pääsmed müügil enne algust kohapeal.

KLUBID

NUJK KLUBIS

Täna kell 22—01
DISKO TÖÖRAHVALE

Tartu Kultuurihoones

2. mail, seega homme kell 21
SUUR HOOVIDISKO
«BOMB THE POWER-STATION»
(sissepääs Kompanii 2)
Diskorid Toivo Tenno ja Andres Kangur.

3. mail kell 19
KOHVIKUS «EVA»
(Kompanii 2)
eesti ärkamisaja luule ja vene romansside õhtu
Luulet esitavad Ludmilla Poletajeva ja Margus Kasterpalu.
Laulab Albina Brõtškina.
Kitarril Aleksei Kurganov.
Klaveril Natalja Dorina.

KIIRKUULUTUS

2. mail taas lahti
kohvibaar «SÕNN»
Tamme pst. 1
- supid, praed
- kuumad ja külmad suupisted
- kohv
- õlu

11—17 ja 18—23

Ostan kiiresti **350 punast kaminakivi.** Samas müüa suur **kasvuhoonekatel.** Tel. 2 88 17 ja tööp. 3 18 40, Prentsel

Müüa suuri **kurgitaimi.** Timuti 34, tel. 7 49 65, Kurs

Üürin **toa** Tallinnas. Üürile anda **suvekodu.** Tel. 6 22 93 kl. 7.30—8, Lepp

Teen **masinakirjatöid.** Tel. 3 61 00, K. Puusepp

Müüa **«Moskvitš» 427** (pikap), kere remont pooleli. Puiestee 69—5, Nuust

Ostan **VAZ 2101** või **21 011** ja M 412 **kere.** Tel. 3 70 50 kl. 17—19. Kirj. Tammsaare 4—33. M. Karu

Müüa neljandale lüpsile tulev **lehm.** M. Härma kolhoos, Haava küla. E. Tasa

Müüa remonti vajav **M 412** (1972). Postimaja, nõudm. Maie Sarapuu

Seda ja teist

Tudengipere lapsega soovib üürida **korteri** (võib ka sügisest). Kruusamäe 25. J. Kesküla

Vahetada vähe sõitnud **IŽ 2715** uuema VAZi vastu. Jõgeva raj., Palamuse. Tel. 3 30 65, Väinsalu

Vahetada või müüa **VAZ 2121** (IV kv., 88 a.) samaväärse VAZ 2107—2109 vastu. Samas vahetan **GAZ 24** ja **MTZ 50** uuema VAZ 2104 või 2107 vastu. Õhtuti tel. 1 53 62, Laine

Arsiteaduskonna viimase kursuse neiu soovib üürida omaette **elamispinda.** Tel. 1 54 62, Tamm

Üksik naispensionär leiab maal **elamispinna,** kui on nõus abistama majapidamistöödes. Postimaja, nõudm. Fedot Kapajev

Korter Tartus (32 m², ahiküte, vesi) vahetada korteri vastu Hiiumaal. Samas ostan **paadi** ja **mootori.** Kärdla tel. 9 10 89, Endo

Vahetan 1-toalise mug. **korteri** Riia mäel 3-toalise ahik. korteri vastu. Tartu 4, nõudm., V. Sild

Vahetada **maamaja** (taluõigus. Rakverest 15 km) uuema VAZ 07, 09 või M 2141 (06 mootor) vastu. Tartu, Elva 24—4. A. Sambas

Vahet. 2-toal. ahiküttega **korter** (30 m², tel. vann) I korrusel 1-toal. mugavustega korteri vastu. Kirj. Taara pst. 4—3. J. Beljajeva

Vahetada **tuba** + **köök** (28 m², vesi, aiamaa) eramajas korteri vastu teises linnaosas. Õhtuti Kuu 53—2. K. Pruuli

Vahetan VAZ 2107 **tiivad** VAZ 2101 või 2103 uste vastu. Kuulutuse ilmumise päeval kl. 17—21 Ravila 37, Lutsuveer

Tasase loomuga üliõpilasneiu üürib või vahetab Tallinna **toa** õpiajaks. Tln. 68 16 62, Kahru

2-toal. mug. **korter** Tartus Annelinnas (tel. jrk.) vahetada samaväärse korteri (soovit. tel.) vastu Elva linnas. Postimaja, nõudm. Eero Viira

Vahetan Tartus 2-toal. **korteri** (ahik., II k., üldpind 27 m²) suurema pinna vastu. Pälsoni 6—4. M. Kudu

Vahet. 2-toal. **korter** (keskk., vesi, vann, ball.-gaas) Kohtla-Nõmmel korteri vastu Tartus. Postimaja, nõudm. Marjan Rebane

Asutus pakub häid töö- ja elutingimusi. Soodustused eramuehitajatele. Võimalus teenida kuni 500 rbl. kuus.

Eriti oodatakse oskajaid ELEKTRIKEEVITAJAID, TRANSPORDITÖÖLISI ja TREIALEID.

Tel. 3 11 46 ja 7 04 61.

Võru Linnavalitsus, Eesti Rahva Muuseum ning Võru Aianduse ja Mesinduse Selts korraldavad kultuurinädala «Võru kevad '90» raames

25. mail algusega kell 9

SUURE KEVADISE KÄSITÖÖLAADA

VÕRU LINNA KESKVÄLJAKUL

ja 26. mail algusega kell 14

VÕRU LÄHEDAL PARKSEPAS

FOLKLOORIPEO.

Üritustest saadav tulu läheb Eesti Rahva Muuseumi Raadi mõisa taastamiseks.

Laadast ja peost võtavad osa LEEDU ja LÄTI käsitöömeistrid ja ansamblid.

Asutustel ja ettevõtetel, kes soovivad kaasa aidata, ning osavõtuhuvilistel Eesti käsitöömeistritel ja ansamblitel palume endast teatada 20. maiks 202 710 Võru, Karja 8, tel. 2 14 29, 2 18 75.

Käsitöömeistritele vormistatakse müügilubasid 24. mail 18—22 ja 25. mail 6—9 Vabaduse 7.

TARTU EPT LIIKUV ERIEHITUSTÖÖDE KOLONN

202 430 Tartu raj., Tõrvandi sjk.

PARANDAB põllumajandusministeeriumi asutustele elektridrelle UƏ-1035, UƏ-1023, UƏ-1022; elektrimutrikeerajaid UƏ-3113; elektrikääre UƏ-5404.

Järjekorrad lühikesed.

Info tel. 1 53 75.

ÕISU TEHNIKUM,

KÕRGEM PIIMA-, LIHA- JA PAGARIKOOL,
ootab uusi õpilasi

TOIDUAINETÖÖSTUSE TEHNOLOOGIA erialale.

9-kl. kooli lõpetanutelt võetakse avaldusi vastu 20. JUULINI, 12-kl. kooli lõpetanutelt 16. AUGUSTINI.

Õpiaeg vastavalt 3 a. 6 k. ja 2 a. 6 k.

Sisseastumiseksameid ei ole.

Tehnikumi lõpetajad saavad toiduainete tehnoloogia tehniku kutse ja asuvad tööle keskastme spetsialistina omal soovil piima-, liha- või pagaritööstusettevõtetesse.

Soovi korral saab omandada B-sõidukijuhi kutse või õppida süvendatult kodundust.

Tehnikumil on ühiselamu ja söökla.
202 941 Viljandi raj., Õisu sjk. Tel. Viljandi 2 61 67.

OST•MÜÜK

Müüa **kartuliseemet** («Vigri» ja «Odenvald»). Tel. 3 18 36, Liiv

Kiiresti müüa roostevaba **autoklaav** 3,0 m³. Sobib ka mahutiks. Põlva tel. 9 62 73, Pahk

Ostan sõiduauto **haagise «Zubrjonok».** 202 633 Kanepi või tel. 9 70 66 pärast kl. 19, Rekker

Müüa mai lõpul teisele lüpsile tulev hea piimaanniga **lehm.** Tartu sovh., Vorbuse osak. 5 km Kardla teed Ise bussipeatuse juures. P. Ije

Müüa uus **värviteler** «Rekord» 13Ц381 ja **videomakk** «Sharp» VC 674. Leninakani 36—35 pärast kl. 19, Pai

Ostan 2—3 toal. **korteri** või **majaosa** Tartus. Soovi korral vastu pakkuda 2-toal. mug. korter Tallinnas. Tööpäeviti kl. 14—17 Tallinna tel. 43 84 32, Kukk

Müüa **kaks tuba** ja **köök** (mugavusteta) Uus 49. Kohal kuulutusjärgsel laupäeval, Rillo

Müüa 2-toal. **korter** eramajast (kõrvalhooned, aed) Elva linnas või vahetada maamaja vastu. Omanik võib samasse jääda, võib ka saada majanduslikku abi. Põlva raj., Vooreküla sjk., nõudm. T. Link

Müüa **VAZ 2102** (1978) ja **magnetoola** «Argo» 004. Aleksandri 114—1. A. Luik

Müüa **GAZ 52.** Ostan M 412 esimesed **poritiivad.** Pärast kl. 18 tel. 3 69 33, Kalson

Ostan uue sõiduauto **haagise,** VAZi tagumised **amortisaatorid,** aiatraktori MTZ 05 **adra** ja **freesi** koos haakeseadeldisega. 202 374 Jõgeva maakond, Lümati sjk. L. Kaasik

Müüa 14 kuud vana mustvalge **lehmmullikas.** Tartu raj., Konguta kn., tel. 5 97 33. H. Liivsoo

Müüa **heina** ja **tööhobune** koos tööriistadega. Ostan **lehm-** ja **pullvasikaid.** Pärast kl. 20 Jõgeva tel. 2 22 41, Piirson

Müüa **M 2140** (1987). Õhtuti Põlva tel. 9 90 06, Lokk

Müüa 2 kõrvuti asuvat remonti vajavat **kööktuba.** Postimaja, nõudm. Milvi Pedossar

Odavalt müüa **ZAZ 968A** (1980). Tallinn tel. 44 85 55. Näha Viljandis Vene 7—1. Pärjamäe

Müüa 4 uksega **riidekapp.** Tel. 7 14 90, Šabanova

Müüa punane **«Zekiwa»** ja **häll.** Väike kaar 7. E. Jürgenson

Ostan kokkuleppehinnaga 5 tm **kämpingulaudu,** 1 tm 100×50 ja 1 tm 150×50 **prusse.** Samas müüa tumesinine **«Zekiwa»** A. Säks

Müün vähekasutatud polüfoonniline **süntesaator** ROLAND D-50. Tasuda sularahas või ülekandega. Pärnu tel. 4 11 73, postkast 14.

Soovin osta **«AVIAT»** ja **traktorit.** Elva, Kingissepa 51—7. A. Fukk

Ostan kere remonti vajava **VAZ 2104.** Tamme pst. 75—2, Hiiemäe

Ostan suurema koguse **silikaattelliseid** või **tuhaplokke.** Vastutasuna võin müüa uue CO_2-keevitusaparaadi «TIKK-14» koos kontaktkeevitusaparaadiga. Tel. tööl 3 46 31 ja kodus 3 74 66, Kukka

Ostan **VAZ 2105 esikapoti.** Tasu valuutas. Jakobi 2. A. Mõtsallik

Kiiresti müüa vaba **elamispind** (2-toal. korter) Paide kesklinnas. Tel. Põlva 9 90 84 või 9 98 86, Murumets

Müüa **VAZ 2105** (1985) ja **VAZ 2106** (1980) või vahetada RAFi vastu. Ostan **baari sisustuse.** Tel. 2 24 08, Leht

---

Kallist kursusekaaslast
PEETER FEKLISTOVI
30.VIII 1926 - 27.IV 1990
mälestavad veterinaariateaduskonna 1951.a. lõpetanud

PEETER FEKLISTOV
Avaldame kaastunnet Sergei Feklistovile venna surma puhul.
ELVI Erikonstrueerimisbüroo

Sügav kaastunne Valvele ja Leole armsa abikaasa ja isa
PEETER FEKLISTOVI
surma puhul.
TRÜ loomaarstiteaduskonna 1949.a. lõpetanud

GABRIELE AUDUM
31.VII 1893 - 27.IV 1990
Leinavad omaksed.
Ärasaatmine 4.skp. kl.15 Raadi kabelist

Ärasaatmine 4.skp. kl.10 Paide Veterinaarlaboratooriumist, matus kl.14 Tartu Ropka-Tamme kalmistul.

Avaldame sügavat kaastunnet Oskarile abikaasa
HELMI JANTRA
surma puhul.
Perekonnad Kotsalainen, Tennosaar, Sims, Mullaste, Pärn, Tegova ja Viro

AINO TATTAR
13.X 1910 - 27.IV 1990
Leinavad tütred perekondadega
Ärasaatmine 3.skp. kl.14 Ropka-Tamme kabelist

Teatame kurbusega
LINDA SASSI ja RAIMUND KONDI
surmast.
Leinajad
Matus 3.skp. kl.16 Raadi kalmistul

MAKS ASI
Mälestame ning avaldame kaastunnet omastele.
Emajõe kolhoosi autojuhid ning Helve, Laine ja Reino

Sügav kaastunne Aigar Asile isa
MAKS ASI
surma puhul.
Emajõe kolhoosi energeetikud

Mälestame Emajõe kolhoosi autojuhti
MAKS ASI't
Avaldame kaastunnet omastele.
Majandite piimaautojuhid ja piimakombinaadi vastuvõtulabori töötajad

Tartu Trükikoda, Ülikooli 17/19
Tellimine nr. 1602
Tiraaž 145 736